

CELJE, 8. MAJA 1980 – ŠTEVILKA 18 – LETO XXXIV – CENA 6 DIN

NOVI tednik

GLASILO OBČINSKIH ORGANIZACIJ SZDL CELJE, LAŠKO,
SLOVENSKE KONJICE, ŠENTJUR, ŠMARJE PRI JELŠAH IN ŽALEC

***Uteha ob naši največji izgubi
je zavest o neizmerni sreči,
da smo tovariša Tita imeli!***

Vodil je Zvezo komunistov, Jugoslavijo in nevrščene

BEOGRAD, 4. maja (Tanjug) – Danes ob 18. uri sta predsedstvo CK ZKJ v imenu centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije in predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije, na seji obeh predsedstev sprejeli ob smrti predsednika republike in predsednika Zveze komunistov Jugoslavije Josipa Broza Tita naslednji razglas:

**Delavskemu razredu,
delovnim ljudem in občanom,
narodom in narodnostim
Socialistične federativne republike Jugoslavije
Umrli je tovariš Tito.**

Dne 4. maja 1980. leta ob 15.05 je v Ljubljani prenehalo biti veliko srce predsednika naše Socialistične federativne republike Jugoslavije in predsednika predsedstva SFRJ, predsednika Zveze komunistov Jugoslavije, maršala Jugoslavije in vrhovnega poveljnika oboroženih sil Socialistične federativne republike Jugoslavije Josipa Broza Tita.

Huda bolečina in globoka žalost pretresata delavski razred, narode in narodnosti naše države, slehernega človeka, delavca, vojaka in bojnega tovariša, kmeta, intelektualca, slehernega ustvarjalca, pionirja in mladince, dekle in mater.

Vse življenje je Tito borec za koristi in zgodovinske cilje delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, za najplemenitejše ideale in hotenja naših narodov in narodnosti. Tito je naš najljubši tovariš. Sedem desetletij je izgoreval v revolucionarnem delavskem gibanju. Šest desetletij je krepil vrste jugoslovanskih komunistov. Več ko štiri desetletja je na najzlahtnejši način opravljal najodgovornejšo dolžnost v naši partiji. Bil je herojski voditelj v velikem narodnoosvobodilnem boju in v socialistični revoluciji. Tri in pol desetletja je stal na čelu naše socialistične države in povedel našo državo in naš boj za novo človeško družbo v svetovno zgodovino, se izkazoval in potrjeval tudi sam kot naša največja zgodovinska osebnost.

V najusodnejših obdobjih našega obstoja in razvoja je Tito smelo in dostojno nosil proletarsko zastavo naše revolucije, vztrajno in dosledno povezan z usodo naroda in človeka. Boril se je z vsem svojim življenjem in delom, živel z žarom in humanizmom velikega revolucionarnega delavca in narodnega voditelja.

Tito ni bil le vizionar, kritik in razlagalec sveta. Odkrival je objektivne pogoje in zakonitosti družbenih gibanj, spreminjal velike ideale in misli v akcijo milijonskih ljudskih množic, ki so, z njim na čelu, dosegle epohalne napredne družbene preobrazbe. Njegovo revolucionarno delo bo za vse čase vpisano v zgodovino jugoslovanskih narodov in narodnosti, v zgodovino vsega svobodoljubnega človeštva.

V najtežjih časih stare Jugoslavije, preganjan in zaprt, je bil Tito zgled neomajnega revolucionarja. Prebrodil je vse težave rasti naše partije. Organiziral je partijske vrste in množične organizacije, vodil stavke, politične borbe in akcije. Boril se je proti sektaštvu, frakcionizmu in oportunizmu. Uspesabljal je komuniste za delo v množicah. Posvečal je posebno pozornost mladini in delu komunistične mladine Jugoslavije. Vedel je, da našega komunističnega gibanja ni mogoče voditi od zunaj, prav iz nobenega mednarodnega središča. Prepričan je bil, da lahko le samostojna in enotna partija izpolnjuje dolžnosti do svojega delavskega razreda in do svojega naroda. Uspel je reorganizirati, okrepiti in mobilizirati maloštevilno partijo v času porajajočega se fašizma, pri čemer je opozarjal, da se lahko samo partija, ki je široko zasidrana v množicah, skupaj z njimi bori za socialistične ideale. Jugoslovanski komunisti so si, sledeč Titovi poti, pridobivali zaupanje ljudstva, bili so v prvih vrstah borcev proti reakcionarnemu hegemonističnemu režimu stare Jugoslavije in proti fašizmu.

Ko je fašistični imperializem postal neposredno nevaren, ko je bila naša država zasužnjena, ko je šlo ne le za usodo Jugoslavije, marveč tudi za prihodnost človeštva, tovariš Tito ni niti za hip omahoval. Pod njegovim vodstvom je centralni komite Komunistične partije Jugoslavije povedel narode in narodnosti naše države v boj proti močnejšemu in do zob oboroženemu sovražniku. Naša partija kot razredna in nacionalna sila se je tudi v tem boju poistovetila s hotenji in interesi ljudstva, pripravljena, da tudi v teh najtežjih trenutkih do konca deli usodo z njim.

Medtem ko je bila zasužnjena vsa Evropa, fašizem pa je bil na vrhuncu svoje moči, medtem ko so armade Hitlerjeve Nemčije prodirale čedalje globlje na vzhod, je narodnoosvobodilna vojska na čelu s Titom ustvarila sredi zasužnjene Evrope svobodno ozemlje. Narodnoosvobodilna vojska in partizanski odredi Jugoslavije so vezali na desetine fašističnih divizij in s svojim bojem postali močan sestavni del splošne fronte protifašističnih zavezniških sil.

V tem boju je zrasla naša slavna narodnoosvobodilna vojska, ki je v končnih operacijah za osvoboditev naše domovine štela 800.000 borcev. Svet je občudoval podvig Titove prekaljene armade, svet se je spraševal, kako je bilo mogoče, da je nekaj deset tisoč komunistov in revolucionarnih mladincev potegnilo za seboj tako široke množice jugoslovanskih narodov v njihov največji zgodovinski boj.

Naša partija in tovariš Tito sta že od vsega začetka temu boju dala vse značilnosti narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije. Tovariš Tito je vedel, da je za takšen boj in zmago potrebna široka fronta ljudskih množic.

Narodnoosvobodilni odbori na osvobojenem ozemlju in Antifašistični svet ljudske osvoboditve Jugoslavije so postavili temelje nove Jugoslavije. Do končnega formiranja demokratske ljudske federativne skupnosti je prišlo na 2. zasedanju Avnoja v Jajcu. Jugoslovanski narodi so z odločilnim bojem v osvobodilni vojni prevzeli svojo usodo v lastne roke. Brez njihove udeležbe ni bilo mogoče delati nikakršnih načrtov o njihovi prihodnosti.

V narodnoosvobodilni vojni se je vsak naš narod in vsaka narodnost borila za lastno nacionalno osvoboditev in za novo Jugoslavijo, svobodno skupnost bratskih in enakopravnih narodov in narodnosti. Sedanji in bodoči rodovi ne bodo pozabili, da sta bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti zavezujoča opredelitev naše revolucije in tovariša Tita. Boril se je proti politiki nacionalnega zatiranja v bivši Jugoslaviji. Upiral se je za poskusom, da bi državo razdrobili. Vedno je bil trdno prepričan, da naši narodi in narodnosti lahko ohranijo svoj obstoj in neodvisnost, da lahko svobodno in nemoteno gradijo socialistične samoupravne odnose, le če se opirajo na socialistično skupnost, solidarnost in povezanost. Tovariš Tito je poudarjal, da je naš skupni življenjski interes, ohraniti in krepiti enotnost ter graditi Socialistično federativno republiko Jugoslavijo kot skupnost enakopravnih narodov in narodnosti. Vedel je, da nas k temu vodi usodna povezanost, medsebojna zgodovinska bližina, stoleten boj proti tujim zavojevalcem, kot tudi občutek, da mora biti vsakdo gospodar v svoji hiši. Ravnal se je po marksističnih načelih nezlomljive povezanosti med razrednim in nacionalnim. Neomajno se je boril proti nacionalizmu in šovinizmu, proti nestrpnosti, proti nadvladi in hegemoniji enega naroda nad drugim. Boril se je proti vsem pojavom unitarizma in separatizma.

Naša trdna socialistična enotnost, ustvarjena v boju in revoluciji, je trajno jamstvo za našo prihodnost. Usoden pomen bratstva in enotnosti je Tito vselej poudarjal kot največjo revolucionarno pridobitev, ki jo je treba čuvati kot punčico očesa.

Tovariš Tito je vrhovni poveljnik in tvorec armade, ustvarjene v boju z velikanskimi človeškimi žrtvami. Začel je narodnoosvobodilno vojno, pa ni imel niti orožja niti vojaških šol niti zaledja niti tovarn. Obstajala pa je jasna linija zveze komunistov, trdna volja in odločnost, domoljubje širokih ljudskih množic, ki niso hotele sprejeti zasedbe, suženjstva in razkosanja naše domovine.

Tito je tvorec strategije in taktike naših oboroženih sil, vodja, navdihovalec in neposredni voditelj vseh njihovih bitk in zmag. Združil je svobodnjaške težnje in revolucionarna stremjenja ljudskih množic ter ustvaril v narodnoosvobodilni vojni koncepcijo in doktrino splošne ljudske revolucionarne obrambne vojne, v kateri je sleherni državljani vojak in sleherni vojak državljani. Pod neposrednim Titovim vodstvom so postale naše oborožene sile v po-

vojnem času del socialističnega samoupravljanja in zanesljiva opora zaščiti svobode ter celovitosti Socialistične federativne republike Jugoslavije. Tito je postavil temelje in začrtal smeri razvoja splošne ljudske obrambe in vojaške znanosti, ki jo v osnovi preveva njegova misel: »Tujega nočemo, svojega ne damo!«

Po takšnih revolucionarnih izkušnjah je bila uresničena Marxova zamisel o oboroženem narodu, po kateri sta borbena pripravljenost oboroženih sil in homogenost njihovih vrst jamstvo za našo svobodo in neodvisnost, za ohranitev bratstva in enotnosti, za enakopravnost naših narodov in narodnosti, in za nemoten razvoj našega socialističnega samoupravljanja.

Tovariš Tito je iskal globlje in bolj vsestransko bistvo in resnico o socialistični družbi. Verjel je v ustvarjalno moč delavskega razreda in delovnih ljudi. Bil je prepričan, da mora biti socializem v interesu delovnega človeka, da mora biti njegovo delo, da mora v državi delavskega razreda imeti odločilno vlogo razred sam, ne pa nekdo v njegovem imenu.

Ves naš boj se je opiral na široke delovne sloje in črpal iz njih svojo moč, iz katere je vzniknila ljudska fronta kot plod najširšega zbiranja vseh, ki so jim pri srcu pridobitve naše nevrščene, samoupravne socialistične skupnosti bratskih narodov in narodnosti. Iz takšne zamisli in izkustva v narodnoosvobodilnem boju se je z ustvarjalno uporabo marksizma rodilo socialistično samoupravljanje. Tovariš Tito se je nenehno zavzemal za to, da bi samoupravno organizirani delovni ljudje upravljali sredstva in pogoje dela, tokove družbene reprodukcije in, po delegatskem sistemu, družbo v celoti. Spominjamo se besed tovariša Tita, da »tovarne delavcem, zemljo kmetom« ni nekakšna abstraktna propagandistična parola, marveč cel program socialističnih odnosov.

S tovarišem Titom smo si pridobili samoupravljaljsko izkušnjo treh desetletij. Naša praksa je pokazala, da je socialistično samoupravljanje spodbudilo procese za odpravljanje vseh oblik razredne vladavine, osvobajanje dela in popolno uveljavitev človeške osebnosti. Spodbudilo je ustvarjalnost in iniciativo ljudstva in omogočilo hiter družbenoekonomski in kulturni razvoj naše skupnosti, pospešilo širjenje socialistične demokracije in preraščanje birokratsko-etatsističnih odnosov na vseh področjih družbenega življenja. Socialistično samoupravljanje je postalo nezamenljiva pridobitev naše delavskega razreda, naših narodov in narodnosti, temelj nadaljnje graditve socialistične družbe.

Za vodilo so nam Titove besede, da mora naša revolucija ostati neomajna v temeljnih opredelitvah, humana v prizadevanju, da nenehno širi območja človeške svobode in da je nespravljiva z vsemi, ki bi hoteli ogroziti njene pridobitve in preusmeriti njene tokove.

Socialistično samoupravljanje hkrati zahteva tudi veliko odgovornost, solidarnost, globok smisel za skupnost, ohranjanje in razvijanje kolektivnega dela in odgovornosti. To je eno zadnjih sporočil, ki jih je zapustil tovariš Tito.

Zunanja politika Titove Jugoslavije je sestavni del najnaprednejših političnih opredelitev svobodnega sveta. Tovariš Tito se nikoli ni umikal pritiskom in katerikoli mednarodnim nasiljem, ki so bili zasnovani le na pravici močnejšega. Jugoslavija se je vedno odločno borila proti imperializmu, nacionalnemu zatiranju, proti nadvladi in vsakršni hegemoniji.

Tito se je močno uprl blokovski delitvi sveta. Tito je eden od ustanoviteljev politike in gibanja nevrščene. Miroljubni svet je politiko nevrščene sprejel kot edino alternativo blokovski razdelitvi in tekmovalstvu okrog sfer interesov in vplivov. Tovariš Tito je vedno upošteval, da je po poti nevrščene in v pogojih miru mogoče doseči najzanesljivejšo osnovo za uspešen boj ljudstev in držav za nacionalno neodvisnost, samostojnost in splošen družbeni napredek v svetu.

Tovariš Tito je prispeval izjemno velik delež k mednarodnemu uveljavljanju socialistične Jugoslavije. Bil je neutrujen graditelj enakopravnih političnih in gospodarskih odnosov med narodi in državami. Prav njegovi zavzetosti gre zahvala za to, da ima Jugoslavija prijateljske odnose in razvito sodelovanje z narodi in državami na vseh celinah. Vidni državniki so Tita počastili z nazivom »državljan sveta«. Voditelji držav in vlad nevrščenih držav so na šesti vrhunski konferenci v Havani s posebno resolucijo soglasno izrekli globoko hvaležnost tovarišu Titu za njegovo 20-letno neutrudno

delo pri uveljavljanju in razvoju politike gibanja nevrščene.

Tudi miroljubna mednarodna javnost je varšu Titu nenehno izrekala priznanje za njegovo odločnost in doslednost pri razvoju nevrščene in ohranjanju njenih temeljnih načel.

Tito je postal simbol našega časa, časa naše dne in ljudske osvoboditve, ko vedno bolj spajo na svetovno prizorišče novo osvoboditve in neodvisne države in narodi.

Tito je bil stanovit in zanesljiv prijatelj vsem narodom in osvobodilnim gibanjem, ki se borili za svojo nacionalno osvoboditev. Njegovim vplivom smo vselej dosledno pomagali in podpirali narodnoosvobodilna in druga napredna gibanja povsod po svetu.

Jugoslavija bo tudi v prihodnje odločno pala po tej Titovi poti.

Tovariš Tito je bil odločen zagovornik prave slehernega naroda in revolucionarnega gibanja do lastne, izvirne, neodvisne poti pri gradnji socializma. Odločno se je boril za to, da je treba politično linijo vsake partije oblikovati v skladu z lastnimi nacionalnimi pogoji. Hkrati je poudarjal, da lahko internacionalistična solidarnost temelji samo na osnovah popolne enakopravnosti, neodvisnosti in samostojne odgovornosti vsake partije svojemu delavskemu razredu in svojemu narodu.

Tito je odločno terjal, da odnosi med komunističnimi partijami in delavskimi strankami temeljijo na enakopravnosti, nevrščanju, samostojnosti, odgovornosti vsake partije pred svojim ljudstvom in pred svojimi delavskim razredom. Socializem se lahko razvija kot svetovni proces samo, če se osvobodijo vse sile napredka in sprejmejo različne poti boja za socializem kot objektivne zakonitosti. To je bil Titov prispevek k mednarodnim odnosom in h krepitvi delavskega in naprednega gibanja nasploh.

Narodi in narodnosti Jugoslavije, delovni ljudje in občani, pripadniki oboroženih sil, mladina, vsem, kar je Jugoslavija dala na kar smo ponosni, kar razvijamo in kar si trdno odločeni braniti z vsemi silami – je Tito delo: socialistična federativna skupnost enakopravnih narodov in narodnosti, bratstvo, enotnost, socialistično samoupravljanje, nevrščena, naša neodvisnost, napredek in gradnja naše države, trdnost naše armade, splošna ljudska obramba in družbena samozaščita. V vseh je Titov revolucionarni in ustvarjalni genij.

Bil je pogumen, vztrajen, pravičen in vseiki. Vsi smo ponosni na Titov zgodovinski lik. Tito ni samo heroj osvobodilnega boja, tvorec socialistične graditve, temveč je več – simbol – navdih, zgled, ki spodbuja hrabri. Tito je neusahljivi vir revolucionarnih navdihov.

Komunisti Jugoslavije, obvezujejo nas Tito, naše in njegovo državo in narodnosti, delavski razred, delovne ljudi in občani Jugoslavije, napredni ljudje, prijatelji po svetu, zgodovina!

Samo z enotnostjo, okrepljenim kolektivnim delom, odgovornostjo in popolno pripravljenostjo zveze komunistov lahko zapolnimo velikansko vrzel, ki je nastala v naših vrstah smrtjo tovariša Tita.

Državljeni Jugoslavije, Josip Broz Tito, delavski borec, vojak in lucije, sin ljudstva, državljani sveta, je v prihodnosti kot revolucionar in kot človek, ne sruči delavski razred, narod in človeka.

V naši domovini, v tem trenutku slovesne, bijejo srca, ki jih je ljubil in ki ljubejo, utripajo z njegovim zanosom, z njegovo človeško plemenitostjo.

Čast je pripadati revoluciji in času, v katerem je deloval tovariš Tito, pripadati skupe, ki smo jo z njim ustvarjali na bojnem polju in jo gradili v miru. Čast je pripadati državi, ki je tako sijajno zastopala. Čast in ponos imeti v svoji zgodovini Tita.

Častno je bilo boriti se in živeti s Titom. Današnji in prihodnji rodovi, globoko ležni tovarišu Titu, bodo nadaljevali njegovo nesmrtno delo.

**Centralni komite
Zveze komunistov Jugoslavije
Predsedstvo
Socialistične federativne
republike Jugoslavije**

Titova misel je bila in je vselej pobuda za nadaljevanje revolucije

Titov heroični optimizem se je razodel že v najtežjih trenutkih revolucijskih dni v prvih desetletjih dvajsetega stoletja. Toda njegova neomajna prepričanost, da ne more biti tako težke življenjske situacije iz katere ni izhoda, je dokazovala Titovo človeško plemenitost in ljudekost v vseh obdobjih borbe in revolucije jugoslovanskega delavskega razreda. Verjel je kot prepričan marksist, da vsak družbeni pojav vsebuje v sebi tudi lastno zanikanje, da ima ranljivo mesto. Takšna je dialektika življenja. Ta njegov realni in heroični optimizem je vselej mobiliziral, vselej se je kazal kot magnetna sila, ki je zbirala okoli sebe vse napredno, vse najboljše in je vselej v kriznih in nekriznih trenutkih, v trenutkih zastoja in umikov dajala impulz za gibanje k napredku in k svobodi. V tem trenutku potrebujemo Titov heroični optimizem. Ponovno morajo v nas zazveneti besede, ki jih je naš Tito v preteklih letih nemalokrat naslovil nam, pa tudi tistim v tujini, ki so izražali kakršnekolik dvome o tem, kakšna bo sedanja in prihodnja pot neuvrščene, samoupravne in socialistične Jugoslavije. Tudi Titova misel je bila vselej uprta v sedanjost in prihodnost. Verjel je v tisto, kar prihaja, kar je novo in mlado. Zato je bil tako blizu resnični revoluciji, zato je bil tako blizu mladim in zato je z njegovo značilno preprostostjo in plemenito čustvenostjo znal tudi najtežje probleme in razmere povedati ljudsko, človeško, razumljivo. Moč njegove besede je bila v tem, ker je vselej globoko doživljal tisto, kar je govoril. A ko je razlagal in pripovedoval, ko je kritiziral in opozarjal, smo čutili, kako govori z našimi srci in z našo mislijo. Njegova misel je bila iskrena in dobronamerna. To je bila beseda velikega humanista, borca za človečnost, pravega človeka - revolucionarja.

Ko je govoril o združenem delu, je bil jasen in dorečen: Mi smo socialistična država, v kateri pomeni delo dostojanstvo za človeka. In samo taki ljudje so pravi socialistični občani. Mi bomo torej vedno delali, a tako, da bo ljudem delo lažje, da bo zanje življenjska potreba, brez katere ne morejo živeti. Pri nas morajo delati vsi, nekateri fizično, drugi umsko, toda mi si bomo pri- zadevali, da v tem veličastnem delu kar najbolj združimo umsko in fizično delo...

Enega izmed najbolj zapletenih Marso- vih videnj družbe združenega dela je razlo- žil nezamotano. Takšno je bilo njegovo osmišljanje in izvirno pojmovanje marksi- stičnega nauka v družbi, o odnosih med ljudmi, o svobodi in osvoboditvi človeštva. Če je revolucija pot v neznano in je novo lele potrebno dokazati, potem lahko reče- mo, da sta Titovo življenje in delo krasili prav smelost, vztrajnost in vizionarski opti- mizem v odkrivanju poti za revolucionarno pot iz zmage v zmago. Verjel je v moč ljud- skih množic. Verjel je v zavest delavskega razreda. Verjel je v moč zveze komunistov. Verjel je v najnaprednejše, v najsvobodnej- še in v najbolj človeško. Verjel je v možnost socialne, socialistične in narodnoosvobo- dilne revolucije. Verjel je v bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov in naro- dnosti. Verjel je v izvirnost in posebnost ter pravilnost jugoslovanske neodvisne, samo- upravne socialistične revolucije. Verjel je v nehumanost stalinizma in birokratizma. Verjel je v samoupravljanje, v neuvršče- nost, v svobodo in v nezlomljivost partizan- skih brigad in partizansko Jugoslavijo v vseh najtežjih situacijah. Leta 1942 je govoril: Naši sovražniki mislijo, da so nas obkolili. Naj tako mislijo. Nas to ne skrbi. Mi smo bili od vsega začetka obkoljeni - ker je vsa Evropa okupirana. Toda poleg tega mi ni- smo tu obkoljeni tako, kot govorijo naši so- vražniki tudi zato, ker je vsa Jugoslavija vojno bojišče. Mnogo razlogov imamo, da globoko verjamemo v nove zmage, v konč- no zmago. Titova beseda torej ni samo hra- brila. Ni samo vzpodbujala k boju in k ustvarjalnosti. Ni samo združevala in pove- žovala. Vedno je odpirala nove in nove možnosti, da se je lahko uresničilo tudi ti- to, kar se je zdelo kot nemogoče, četudi je res bilo nemogoče, a se je vendarle uresni- čilo.

Ali pogledjmo Titovo misel o svobodi. Ko govorim o svobodi... mislim na svobodo za ljudi človeških občutij, za ljudi, ki tudi dru- žim želijo svobodo, saj obstaja razlika med svobodo in »svobodo«; mislim na svobodo, kakor jo razumejo ljudje, ki tudi drugim ljudem in narodom želijo svobodo. Velika je razlika med to svobodo in tisto, o kateri govorijo iz določenih krogov, ki žele tako svobodo, da bi mogli zasluževati dru- ge narode... Svoboda je torej, če ljudje upravljajo sami s seboj, če imajo možnost, da ustvarjalno spreminjajo svet, da ga obli- kujejo po svoji misli in svojem srcu. Zato ni čudno, da sta Tito in Edvard Kardelj tako jasno podčrtala, da je izražanje osebne svo- bode bistvo socialistične demokracije, to je samoupravljanja.

Svoboda je lahko samo konkretna svobo- da. Svoboda je povezana z družbenim in življenjskim standardom človeka, z odpira- njem vrat k boljšemu življenju, s širjenjem demokratičnih poti, da delavec in občan dejansko vladata, samoupravljata. V tem torej, da se delavski razred samoupravno organizira kot oblast. V tem je bistvo naše- ga razumevanja diktature proletariata. In ni nobeno naključje, da je Tito izjavil: Mi svo-

bode ne razumemo formalno ali ab- straktno.

Niti danes, niti kdaj pozneje ne bomo govorili o Titovi zapuščini. Ne bomo ostali le pri navajanju njegovih citatov. Niti ne samo pri proučevanju njegovega življenja in dela. Kajti mi živimo v Titovi dobi in snovali bomo družbo, ki ji je Tito vklesal neizbrisno podobo. Titovo življenje in delo sta eno z našo ljudsko revolucijo, z vsemi nami, jugoslovanskimi narodi in naro- dnostmi, z vsemi občani in samoupravljal- ci, ki hočemo osmišljeno živeti v svobodni in samoupravni družbi. A tudi z vsem na- prednim človeštvom, ki je že zdavnaj vzelo Tita za svojega, kajti Tito je kakor boljši kruh, je kakor upanje, kakor svoboda, ne- kaj, kar si človek preprosto želi v življenju doseči in spremeniti.

Tako značilna slika iz Zidanega mosta. Ko pa je plavi vlak na svoji zadnji poti v ponedeljek, sivega in deževnega 5. maja zapeljal mimo številnih železniških po- staj in tudi skozi Zidani most, so ob progi stali tisoči in tisoči jugoslovani in nemo pozdravljali svojega najljubšega gosta, dragega Tita. Toda tokrat ni stal ob oknu in ni mahal v pozdrav.

Ustvarjalna moč Titove besede, misli in akcije prežema in usmerja celotno našo re- volucijo, od prvih delavskih štrajkov in na- stajanja komunistične partije Jugoslavije, do leta 1937, ko je Tito zmagoslavno pope- ltal jugoslovansko partijo na čelo boja jugo- slovanskega delavskega razreda, kmetov in inteligence ter mladine za boljšo družbo. Pa še naprej. V narodnoosvobodilni boji, v zgodovinsko neprecenljiv spor in revolu- cionarni obračun s Stalinom in v sociali- stično samoupravno ureditev. Kakršni smo na znotraj, moramo biti tudi zunaj. Tako je Tito mnogokrat poudarjal. Zato je Jugosla- vija bila gostitelj prve konference neuvr- ščenih dežel v Beogradu 1961. leta. In zato je bila Jugoslavija med prvimi, ki je izboje- vala načelno, odločilno bitko za ustvarjanje novih odnosov med komunističnimi parti- jami v svetu. Tito se ni nikoli nagibal ne na vzhod, ne na zahod. Nasprotno, hotel je odprto Jugoslavijo na vse strani sveta, ne- priznavač velike in majhne, pač pa samo enakopravne in svobodne. Jugoslavija ne more biti drugačna kot je. In samo taki se bomo pogovarjali z vsakim v svetu, pri tem pa ne potrebujemo nobenih varuhov, nobe- nih pokroviteljev in skrbnikov. Gibalna in usmerjevalna moč Titovega dela in življe- nja se je vselej najbolj odrazila v usodnih, kriznih in prelomnih trenutkih naše partije, revolucije in celotne družbe.

Zgodovina moderne Jugoslavije je zgo- dovina Titovega in Kardeljevega življenja in dela sredi ljudskih množic in delavskega razreda. Naš pogled v ustvarjalne rezultate Titove misli in akcije pove, da Titova de- janja nimajo samo zgodovinskega pomena za Jugoslavijo, njene narode in narodnosti. Pač pa tudi za vse napredno človeštvo, za svetovni proletarijat, ki se ni osvobojeval in ki se želi izkupati iz okov nehumanosti, ne- svobode in zaslužjenosti. V dneh Titove bolezni je skoraj ves svet izpričal dostojan- stveno spoštovanje do njegove življenjske epopeje. Lahko smo ponosni, da je tudi tujina spoznala moč in trdnost jugoslovan- ske skupnosti, bogastvo rezultatov Titovih naporov, trdnost, neomajnost in obrambno sposobnost Jugoslavije.

Pogosto se vprašamo, in se vprašajo po- sebej zunaj, zakaj je Tito ljudski junak. Za- kaj je bil vse čas v povojni zgodovini sve- tovnega človeštva simbol človekove želje po osvoboditvi, po enakopravnosti, po dru- gačnih družbenih odnosih? Zato, ker se zgodovinski pomen Titovega dela in življe- nja kaže v naši revoluciji. Na naših tleh. Mi vsi smo junaki Titovega kova v izgradnji bolj človeške družbe, v bratstvu in enotno- sti naših narodov in narodnosti in v neo- majni veri v neuvrščenost in v svobodo.

Tito je na razpotju zgodovinskih dogajanj povedel jugoslovanske narode in narodno- sti v svetovno zgodovino. Z njim smo po- stali soustvarjalec sodobne zgodovine. To- da ta zgodovina dvajsetega stoletja je zgo- dovina dveh krvavih vojn je zgodovina naj- bolj grozljivega razčlovečenja, je zgodovina najbolj obupnih želja po svobodi in zgodo- vina žilave upornosti mnogih narodov, da se osvobodijo. Zgodovina 20. stoletja nika- kor ni sončna zgodovina. V Jugoslaviji smo pokazali eno izmed poti za novo podobo zgodovine človeštva. Zato smo zanimivi, privlačni in tudi vzemirliivi. Zato smo hva- ljeni in kritizirani. Toda tu smo in za marsi- kateri del sveta najsvetlejšo okno za svobo- dno, trdno in človeka vredno življenje.

Tito je znal začrtati osvobodilno etiko in svojevrstno filozofijo svobode. Ta je stoe- tja živela v zavesti naših narodov kot težnja k svobodi in samostojnosti. Tito je v sociali- stični revoluciji, predvsem v herojski naro- dnoosvobodilni borbi in v vseh izjemnih obdobjih in v protislovnih dogajanjih v na- šem razvoju vedel, kaj je temeljni interes delavskega razreda. Širil je spoznanje, kaj združuje jugoslovanske narode in narodno- sti. Znal je prepričljivo in prizadeto pove- dati, da negujemo bratstvo in enotnost kot najvrednejše vodilo naše revolucije. Brat- stvo in enotnost se je rodilo v narodnoosvo- bodilni borbi. To je bratstvo na razredni socialistični osnovi. Pobudnik in glavni no- silec enotnosti in bratstva je bila in je ostala zveza komunistov Jugoslavije. Titova ideja bratstva in enotnosti je udeležitev sociali- stičnega internacionalizma v naših jugoslo- vanskih razmerah. Ne moremo biti marksi- sti in internacionalisti v mednarodnih od- nosih, če nismo tudi znotraj mnogo nacio- nalne družbe narodov in narodnosti. Jugo- slovanske narode in narodnosti združujejo dolgoročni interesi delavskega razreda - to je osvoboditev dela, to je samoupravljanje, to je socialistična samoupravna zavest, to je neuvrščenost. Prav razredna vsebina socia- lističnega in humanističnega bratstva in enotnosti daje Jugoslaviji vrste temeljev. Nekdo je dejal, da je bila Titova politična kemija združiti vse, kar je možno združiti za napredek in razvoj. To je bil njegov odgo- vor notranjemu in mednarodnemu separa- tizmu in njegov protitudar poskusom raz- plamtevanja nacionalnih strasti. Titovo ide- jo bratstva in enotnosti moramo razumeti še širše v svetovnih razmerah. Žari iz njego- ve etičnosti, pa tudi iz njegovega sociali- stičnega patriotizma, kadar je govor o eno- tnosti naše države. Domovina je ena in vsem enako dodeljena.

Naša revolucija je bila ves čas enotna v odnosu do enakopravnosti narodov in na- rodnosti v Jugoslaviji. Drugačna tudi biti ni mogla, saj sta zrastle bratstvo in enotnost v revoluciji, v boju, v krvi. In naša revoluci- ja je do kraja povzdignila heroizem in člo- večnost. Tako v odnosu do ranjenih in one- moglih borcev, tako do vsakega človeka, do

vsakega naroda, zato je bila lahko nepre- magljiva in osvobodilna. Tudi ta trenutek se moramo zavedati, da je bratstvo in eno- tnost jugoslovanskih narodov in narodnosti temelj našega stabilnega razvoja.

Posamezni pojavi in delovanje nekaterih skupin, zlasti zunaj in tudi znotraj nas mora opominjati, da smo budni, da branimo vre- dnote revolucije in da se zavedamo, da še živijo ostanki razrednega sovražnika. Ne bi delovali v Titovem duhu, z njegovo mislijo in vodilom, če bi spregledali protislovja v našem razvoju.

Dobro vemo, da naš razvoj ne poteka pre- močrtno. Obstajajo različni interesi in ra- zlična protislovja zaradi mnogih realnih, družbenoekonomskih razlogov in prav to nas vzpodbuja, da se nikoli ne uspavamo, da nismo nikoli prešamozadovoljni in da kritično presojava vsak naš korak. Tito je vedno imel pred seboj celovitost družbenih gibanj. Znal je povzeti najboljše in odpreti poti za odpravo slabosti. Zato je njegova misel delovala kot mobilizacija in kot nav- dih, kot združevanje in kot krepitev skup- nega občutja za spreminjanje življenja.

Tito je bil proti vsaki nesvobodi. Birokra- tizem je označil takole: Birokratizma ne za- nima življenje ljudi, razpoloženje ljudstva, narod je zanj brezbarvna množica. Birokra- tizem vse rešuje z dekretom, ne spozna- va življenja in utripa naroda, ampak vsilju- je tisto, kar misli, da je pravilno. Birokati- zem je nezdržljiv s socializmom. On ne upošteva stvarnosti. Celotno najnaprednejše zakone in uredbe spreminja v mrtve, neu- činkovite akte in jih poskuša obiti ali skriti, kjer se da. Birokratizem se ne uči od ljudi. Ampak misli, da je zato tu, da samo on uči narod. A tisti, ki se slepi, da je sposoben stalno učiti ljudi, a se od njih nič ne učiti, ta ni noben voditelj, še najmanj socialističen. Titova misel je torej izrazito dialektična, antidogmatska, revolucionarna in vizionar- ska. Je ustvarjalna. Je misel, ki prebuja in aktivira množico in posameznika. Je misel akcije, ki vodi po nezvoženih poteh revolucije.

Tito je močno povezan tudi z delavskim Celjem. Že v predvojnih, ilegalnih časih je precej časa živel kot ilegalac v Trebčah na Kozjanskem, pri teti Ani Kolarjevi. To do- movanje mu je omogočilo razgibano in uspešno partijsko in revolucionarno delo. Sodeloval je na prvi konferenci komuni- stične partije Slovenije v Šmiglovi zidnici. Istega leta je na Lisci ustanovil začasni po- litični biro komunistične partije Jugoslavi- je v domovini.

Takoj po vojni, že prvega junija 1945 je bil na prvem obisku v Celju. Vedel je, da ga imamo v Sloveniji radi, čutil je tudi po slovensko, rad je živel med nami, tenkočut- no je prisluhnil naši ljudski pesmi. Ra- zumel je naše težave. Vzodbujal je k delu za boljše. Bil je tudi kritičen in je vselej znal pravilno odmeriti pohvalo, priznanje in vzpodbudo. Pa najsi je bilo to leta 1954 na Ostrožnem, ali ko si je ogledal spomenik revoluciji na Šlandrovem trgu, ali pa, ko je 1969. leta po obisku v Velenju, želel spet priti med celjske delavce in občane. Pose- bej toplo se spominjamo njegovega delov- nega obiska v Celju v letu 1971, ko je pozor- no in skrbno prisluhnil našim podatkom in stališčem o razvoju Celja v Narodnem do- mu. Kako ga imamo radi, kako smo z njim in kako je z nami on, smo pokazali pred dvema letoma, ko smo ga množično poz- dravili ob njegovem kratkem postanku na novi avto cesti.

Titova misel je bila in je vselej tudi pobuda za nadaljevanje revolucije. Pobu- da, ki usmerja naše življenje in delo, našo misel in čustva, pobuda, ki bo vplivala na sedanje tokove človeške zgodovine. Titovo delo ni sklenjeno, ni končano. Ni samo po- vabilo k nadaljnjemu izgrajevanju bolj člo- veške družbe. Je naša velika obveznost in dolžnost, da močno združeni, zavestno, vztrajno, odločno in nepremagljivo bijemo boj kot vkopani borci za tak svet, za kakrš- nega je izgorel naš Tito.

Tito je revolucionar, dialektik, humanist in marksistični mislec, je človek. Ostaja človek in ljudski voditelj. Njegovo delo in življenje sta zanesljiv ključ za množične težave in protislovja, s katerimi smo se in se bomo še spopadali. Toda Titovo življe- nje in delo sta tudi najbolj jasno vodilo za uspeh naše samoupravne revolucije, naše- ga svobodnega in ustvarjalnega življenja.

Spoštovali so ga

Vem, da Tita ne samo mi v Romuniji, ampak tudi drugi poznajo kot odločnega borca za socializem in komunizem, hkrati pa kot borca za popolnoma enakopravne odnose med narodi in partijami.

Nicolae Ceausescu, 1972

Mi poudarjamo velike osebne zasluge tovariša Tita za revolucionarno gibanje. V zgodovini najdemo le malo primerov, da je osebnost voditelja toliko vplivala na razvoj svoje države, kot že nekaj desetletij vpliva na razvoj Jugoslavije dejavnost tovariša Tita.

Leonid Brežnev, 1977

Predsednik Tito je svetovni državnik, ki svoje narode vodi in varuje njihovo svobodo skoraj štirideset let. V miru in vojni je del zgodovine sveta, tako v času naše sedanje generacije kot v času prejšnjih generacij... Predsednik Tito je zadnji politični velikan tega stoletja.

Jimmy Carter, 1978

V grški skupščini sem maršala Tita nedavno imenoval apostola miru. Iskreno vam lahko povem, da me je ganila njegova človečanska misija – misija svobode in miru. Če se takšna osebnost bori za mir v svetu, potem se seveda bori tudi za mir na Balkanu in ponosni smo na to.

Georgios Papandreu, politik, 1964

Ne morem končati, ne da bi še posebej pozdravil vas (Tita, op. ur.) kot človeka, ki se je v težkih in kritičnih trenutkih s svojimi podvigi povzpел do simbola hrabrosti in odločnosti v boju za nacionalno neodvisnost svoje države, kot človeka, ki je s svojo dejavnostjo na mednarodnem področju dokazal, da zna uskladiti moč stališč z modrim smislom za stvarnost, in ki se je in se neutrudno zavzema, da bi Jugoslaviji zagotovil boljše in srečnejšo prihodnost.

Aldo Moro, 1965

Predsednik Tito je eden od velikih voditeljev neuvrščenih držav in je zgodaj sprejel politiko neuvrščenosti, ki danes privlači mnoge države po vsem svetu.

Gamal Abdel Naser, 1966

Na kratko, Tito je bil prvi komunistični voditelj, ki je uveljavil bolj prožno stališče do marksizma, za razliko od dogmatičnega odnosa ZSSR do problemov.

Geoffrey Stern, univerzitetni profesor, 1967

Mi poznamo predsednika Tita kot borca za svobodo in ustanovitelja poveljne Jugoslavije. Predsednika Tita poznamo kot voditelja jugoslovanskih narodov, kot socialista, ki socializmu nenehno daje humano podobo, ki je socializmu vrnil dostojanstvo, vredno človeškega bitja.

Kenneth Kaunda, 1970

V kolikor je neko socialno gibanje sploh lahko del enega človeka, potem so partizani veliko Titovo osebno delo.

Howard Smith, ameriški novinar, 1943

Šef jugoslovanske države maršal Tito zasluži najgloblje spoštovanje vseh, celo tistih, ki ne soglašajo z njegovimi političnimi stališči. To spoštovanje zasluži zaradi odločnosti in privrženosti svojim idealom... To je človek, ki sistematično in odločno uveljavlja neodvisna načela svoje države. Kadar neka majhna država noče postati sužnja druge, neprimerno močnejše države, potem moramo ta zgled občudovati. Zaradi tega globoko občudujem maršala Tita, čeprav najina stališča niso identična.

Pierre Mendes-France, 1955

Za to knjigo, v kateri objavljamo dela največjih mislecev Vzhoda in Zahoda, sem izbral Tita in mu s tem dal prednost pred mnogimi drugimi velikimi osebnostmi sodobnega sveta zaradi tega, ker je Tito voditelj, ki se razlikuje od drugih voditeljev. Njegovo življenje je izpolnjeno s poučnimi zgledi, presenečenji in velikimi dogodki. Tito je v svoji državi zgradil socializem nove vrste, socializem, v katerega verjame, socializem, ki priznava samo resnico in predvsem upošteva interese Jugoslavije, pri tem pa vedno upošteva obča načela in zdrave osnove ustvarjalnega socializma.

Hasan Hanbal Ibrahim, publicist, 1957

Prispevek predsednika Tita na področju mednarodnega sodelovanja in razumevanja je velikanski, ravno takšen pa tudi za svetovni mir...

Winston Churchill, 1953

Če je kdo otrok tega stoletja, našega nemirnega in kipečega XX. stoletja, potem je to Josip Broz Tito, ki je danes znan po vsem svetu kot jugoslovanski maršal Tito. Tito je lahko človeku všeč ali pa ne. Mnogim ni všeč. XX. stoletje je lahko človeku všeč ali pa ne. Mnogim ni všeč. Vendar spadata skupaj, človek in stoletje. Prvi je v dobrem delu simbolični izraz drugega. In to je ohrabrujoče, ker je Tito upornik. Upornik pa je v tem času velikih in majhnih blokov in monopolističnih sistemov upravljanja zdrav pojav.

Fitzroy Maclean, diplomat, 1962

Maršal Tito, heroj in voditelj jugoslovanskih narodov, je bil tudi nam zgled boja in požrtvovalnosti. Tudi mi smo se borili tako, kot ste se vi. Vaš boj nam je bil za zgled, kako se je treba boriti. Od vas smo se učili, kako se je treba dvigniti z orožjem v roki proti sovražnikom ljudstva, naši partizani so odhajali v boj s Titovim imenom na ustih, tako kot vaši.

Boleslaw Bierut, predsednik vlade LR Poljske, 1946

Predsednik Tito se je odlikoval z odporom proti agresiji in zunanji dominaciji med vojno in v miru, kar bo za vedno ostalo v zgodovini kot zgled hrabrosti in neodvisnosti. Prepričan sem, da Jugoslavija v nobenih okoliščinah in nikoli ne bo dovolila tuje dominacije. Načeli enakopravnosti in samoodločbe narodov, ki jih Jugoslavija tako trdno zastopa, sta osnovna elementa Ustanovne listine Združenih narodov...

Trygve Lie, generalni sekretar OZN, 1951

Titova brazda neuvrščenosti

Predsednik Tito je eden od tvorcev neuvrščenega gibanja in politike neuvrščenosti. Neuvrščeno pa danes čuti, misli, ravna in živi dobesedno del človeštva. Zdaj že lahko trdimo, da na svetu ne bo prevladal »ameriški način« življenja, za katerega sta značilna velika potrošnja, socialne razlike, precej plehko razvedrilo in podcenjevanje drugih delov človeštva. Prav tako ne bo prevladal način življenja, ko je človek vpel v strogi politični centralizem, v pomanjkanje dobrin in informacij. Nekoč bo človek živel ne le polneje in bogateje, ampak tudi bolj internacionalno kot doslej, kot enakopraven del velike celote, ki je človeštvo. O tem, kako bo živel, pa se odloča že danes.

V prejšnjem stoletju so bile zgodovinsko najpomembnejše in najplodnejše Marxove in Engelsove ideje o združevanju proletarcev – da bi prevzeli v svoje roke ne le svojo usodo, ampak tudi prihodnost človeštva v celoti. Te ideje se že uresničujejo.

Neuvrščena ideja – ne predvsem kot zaniikanje blokov, ampak kot njihovo zgodovinsko preseganje, kot praktična odločitev za enakopravno sodelovanje vseh v svetu, kot filozofska opredelitev za mir – ne za vojno, za razvoj vseh – ne le nekaterih, za svobodo konkretnega človeka in naroda – ne za verske, politične ali ideološke nadčloveške in nadnacionalne verige – je brez dvoma največja ideja 20. stoletja. Ta ideja je povezana s tistimi iz 19. stoletja in je njihovo logično nadaljevanje. Pomeni združevanje narodov v novih zgodovinskih okoliščinah – da bi prevzeli v svoje roke ne le usodo nerazvitih, ampak tudi prihodnost človeškega rodu v celoti.

To je brazda, ki je vrezana. V njej se bo uresničevala plodna prihodnost človeštva, izven te brazde pa je teren neploden in ni semen, ki bi jih taka neplodna tla lahko trajno hranila. In to brazdo je vrezal naš Tito. Ni bil sam – z njim so bili odločni in pogumni možje z drugih kontinentov. Toda tovariš Tito je najtrdnje in najbolj največje držal ta zgodovinski plug, v katerega so se sami vpregli vse dosedanje človeške znanje, politična odločnost, da se spravijo s sveta ne le kuga in kolera, ampak tudi glad, obteženost z orožjem in verige na zapetih narodov ali posameznikov, in vztrajna volja, da se živi in ustvarja naprej.

Ali je zato čudno, da poznajo Jugoslavijo, ki ima le okoli polovico odstotka svetovnega prebivalstva, po vsem svetu. Ali je zato čudno, da poznajo Titovo delo na vseh kontinentih, v vseh slojih človeštva, v vseh političnih sistemih. Tito je bil doslej v očeh vsega sveta človeško in politično ena najvitalnejših osebnosti sodobne zgodovine, eden najmodernejših državnikov današnjega časa, spoštovali so ga tudi tisti, ki se z njim niso strinjali – predvsem iz central velikih sil. Odslej naprej pa bo Tito pot, po kateri bomo delali, ustvarjali in živeli v Jugoslaviji, pri tem pa nismo prav nič osamljeni, z nami so neuvrščene dežele in deli prebivalstva, ki tudi v blokovskih deželah mislijo neuvrščeno.

Vemo, kako je prišlo do tega, da je Tito odločilno prispeval, da je človeštvo zaslutilo korenine neuvrščenosti. Fašizem, ki je sprožil drugo svetovno vojno, je hotel ustvariti novo suženjstvo, novo delitev sveta, nove kolonije. Kako ironična je zgodovina, se vidi iz tega, da se je ta boj spremenil v nasprotje tistega, kar so hoteli fašisti. Druga svetovna vojna je za velik del človeštva boj za osvoboditev, za ekonomsko in politično neodvisnost, za demokratizacijo mednarodnih odnosov, za pravico do novega življenja, torej tudi za pravico do socializma. Dežele, ki so se osvobodile takrat in po vojni, so bile pred izbiro: kako živeti naprej. Med obema blokoma je takrat divjala hladna vojna – in priključitev kateremu koli bloku, ne glede na njegove osnove, je pomenilo podrejanje se tujim interesom. Izpod tujih interesov pa so se te dežele komaj izkopalje. Tudi Jugoslavija se je osvobodila, pa ne zato, da bi bila leta 1948 sprejela Stalinovo diktaturo in ne zato, da bi se bila priklonila pred katerimkoli drugim pritiskom, ki jih nikoli ni manjkalo. To je bilo tuje naši revoluciji in predsednik Tito se temu ni samo uprl, ampak je iz tega zgradil nov pristop k mednarodnemu sodelovanju – pa naj bo to v stikih med državami ali v mednarodnem delavskem gibanju. Tako je pri nas iz časov narodnoosvobodilne vojne pognala korenina neuvrščenosti; poganjale pa so tudi drugod.

Na petem zasedanju generalne skupščine OZN je tovariš Kardelj 5. oktobra 1950. rekel, da Jugoslavija ne sprejema ocen naj človeštvo izbira med prevlado ene ali druge velike sile in da se mi izrekamo sodelovanje svobodnih in enakopravnih narodov. In že 16. decembra 1954. leta se predsednik Tito odpravil na svojo prvo azisko turnejo in je obiskal Burmo in Indijo. Indiji je rekel: pot naprej ni v delitvi bloke, ampak v koeksistenci dežel in držav, pa ne v pasivni koeksistenci, ampak v aktivnem sodelovanju. Na poti domov se ustavil v Egiptu, kasneje v letu 1955 pa obiskal še Etiopijo.

Podobne pobude, kot so gnale na pot Tito in našo delegacijo, so začutili tudi drugod. Tako je bil od 18. do 24. aprila leta 1955 indonezijskem mestu Bandungu sestanka 29 dežel iz Afrike in Azije, kjer že oblikuje nekatera stališča mirnega sožitja med narodi. Vendar pri tem ni moglo ostati.

Na Brionih so se 18. in 19. julija 1956. leta sestali Tito, Naser in Nehru, predstavniki treh svobodnih držav in hkrati treh kontinentov. V skupni izjavi, ki ima 12 točk, že opredelili nekatera osnovna stališča, katerih je zrasla politika neuvrščenosti. Zavzeli so se za razorožitev, za popuščanje napetosti v Evropi, opozorili so ne na izhodnost blokovske razdeljenosti, na splošno, temveč tudi na osvobodilni boj v Alžiriji in drugo. Tež izjavi sta se kmalu pridružila še Nkrumah (Gana) in Sukarno (Indonezija). Osnova je bila opredeljena, to pa ni miroval.

Druga azijsko-afriška turneja našega predsednika se je začela 23. decembra 1956. leta, ko je obiskal Burmo, Indijo, Cezal Etiopijo, Sudan in Egipt. In na 15. zasedanju generalne skupščine OZN 20. septembra 1960 je petorica državnikov, ki so splošno Brionsko izjavo, zahtevala od velikih sil, naj se pomirita in naj se začnejo dogovarjati v prid sveta. To je pomenilo, da OZN nastala aktivna skupina neuvrščenih dežel. In po pripravljalnih srečanjih, kjer bil glavni pobudnik predsednik Tito, prišlo septembra 1961 v Beogradu do konferencie šefov vlad ali držav neuvrščenih dežel. Bilo jih je v Beogradu že vendar je takrat kdo komaj lahko slutili kakšno širino se bo razraslo gibanje in bo na šesti konferenci leta 1979 prisostvalo že okoli sto držav in organizacij. havanski konferenci je neuvrščeni svet posebnostno resolucijo izrekel priznanje tovarišu Titu za njegov prispevek v nastajanju gibanja, ves svet – z nami vred – pa je pričal, kako je prav Tito uspešno, da je postal glavni konferenci, da ni nasedla nekatera vprašanja, v pogledu katerih bilo mogoče doseči enotnosti.

Gibanje neuvrščenosti se je pod neposrednim delovnim in političnim vplivom predsednika Tita spremenilo v politično, gospodarsko, moralno in kulturno akcijo velikega števila držav, ki imajo predkapitalizem, kapitalizem, prehodno ali socializem, družbeno ureditev. Neuvrščenost je politika, je tudi filozofija. Zato ni le p blokovski razdeljenosti, je za drugačno integracijo človeštva, ni le proti kapitalizmu in ni rezerva socialističnega tabora ali cializma sploh, neuvrščenost je mnogo od teh omejenih pristopov k prihodnosti. In to trajnost ji je vgradil – na osnovi zgovinske nujnosti in svojega pogleda d naprej – naš predsednik Tito.

Ko premišljujemo Titove govore na konferencah neuvrščenih in ob drugih prilikah, bi lahko citirali skoraj vsak stav. Vse njegove ocene, mnenja in predlogi osredotočeni v samo bistvo. Tako je rekel Lusaki leta 1970, ko je ocenjeval svetovni zgodovinski trenutek: »Ta trenutek ni sebi upe in obete pravičnejšega, mirnejšega sveta, hkrati pa preti z mnogimi nevarnostmi. Neuvrščene dežele se morajo še uveljaviti kot aktivni dejavniki v mednarodnih odnosih. Ni dovolj, da so samo človeštva, morajo biti moč, ki aktivno speva k ustvarjanju njegove boljše prihodnosti.« Ta misel velja še zdaj in bo naš veljala še dolgo.

Tovariš Tito je povedal in pokazal, k na je vizija za naprej. Povedal je tudi, o njenemu uresničevanju ne morejo izotisti, ki bi radi drugačen svet, hkrati pa napotilo svetu: čeprav je zgodovinsko na, se ta vizija ne bo uresničila samo po – zanjo se bo treba še bojevat, delati, niti in čutiti. In na to smo iz vseh srčustev, misli in sil tudi pripravljeni.

IVAN SENI

Človeka smrt požanje, človeštva ne; naprej z njim, kar je storil zanje živelo bo vseléj.

Te Prešernove besede so nam tolažba in spodbuda ob kruti novici, da je prenehalo biti srce Tita, srce človeka in voditelja, po katerem je ljudstvo imenovalo svojo domovino Titova Jugoslavija. Prenehalo je biti srce človeka, ki je na čelu vseh ljudskih gibanj iz stare temnice narodov, dežele narodnostnih, verskih in socialnih zapletov siromaštva in brezpravnosti, materialne in duhovne zaostalosti in životarjenja, ustvaril in zgradil današnjo novo Jugoslavijo, gospodarsko in kulturno razvito deželo z najbolj naprednim političnim sistemom in visokim ugledom med narodi sveta.

Smrt nam je vzela človeka, ki so ga vsi kontinenti naše zemlje priznavali za največjo osebnost našega časa. Bil je legendaren junak, ki se je že pred vojno v najtežjih pogojih bojeval za srečo ponizanih in zatiranih, in nato - kot partizan - organiziral junaški narodnoosvobodilni boj narodov in narodnosti Jugoslavije. Bil je legendaren poveljnik, ki ni - tako kot drugi vojskovodje - osvajal, ampak osvobajal, malim in zatiranim narodom sveta pa dokazal, kako je mogoče premagati najmočnejšega sovražnika. Bil je državnik, ki je svojo državniško modrost črpal iz najbolj vročega hrepenenja po dostojnem življenju doseglej zatirane svetla na zemeljski obli. Zato je bil ustvarjalec svetovnega gibanja neuvrščenih, ki je, kot obet miru, najsvetlejši politični pojav sedanosti. Bil je izjemna osebnost, ki ni odločilno vplivala samo na zgodovino naših narodov in narodnosti, ampak na zgodovino vsega človeštva. Njegove zasluge za srečo našega delovnega človeka, za socializem in mir na svetu so neizmerne.

Umrl je človek, ki smo ga imeli najrajši in ki so ga zaradi njegove človeške veličine morali spoštovati celo sovražniki. Umrl je človek, o katerem je mogoče reči, da je prvi državnik v zgodovini, ki ga je obkrožalo toliko resnične ljudske ljubezni kot doslej še nobenega. A ta ljubezen ni bila kult osebnosti, ampak izraz resnične sreče, povezane s Titovim imenom, Titovim delovanjem, Titovim zgodovinskim preoblikovanjem našega življenja in sveta.

Nekoč je dejal: »Plodov vsega doseženega dela ni treba pripisati samo meni, pač pa vsej generaciji in tovarišem, ki so šli za menoj in se z menoj borili. Samo en človek ne more mnogo napraviti, naši uspehi so plod nas vseh skupaj.«

Danes se moramo teh njegovih besed zavedati bolj kot kdajkoli. Vsi plodovi dela, ki ga je opravil Tito, so tukaj. Tukaj je njegova dediščina, njegov ugled in slava, z njima pa je nerazdružno povezano tudi ime Jugoslavije, naše socialistične revolucije, socialističnega samoupravljanja, neuvrščene svetovne politike narodov in ljudstev vsega sveta. In ker je Tito ustvaril nov lik voditelja, nov način vodenja socialistične države, novo odgovornost ljudskega tribuna edinega suverenu - delovnemu ljudstvu, nam bolečina ob Titovi smrti narekuje junaško voljo, da niti za hip ne bomo nevedni njegovih poti. Zavedati se namreč moramo, da je ob Titu zrastel nov rod revolucionarjev Kardeljevega kova, a njihova nepremagljiva sila raste iz istih korenin kot je rastle Titova.

Zato se motijo tisti, ki mislijo in celo želijo, da bomo krenili po Titu nazaj. Nasprotno! Še bolj se bomo trudili, da bomo imeli Titovo politiko - socialistično, ljudsko, napredno, samoupravno in neuvrščeno, pogumno in zvesto.

Še bolj se bo poslej povečala odgovornost zveze komunistov v široki ljudski fronti in delegatskem sistemu. Tudi vnaprej bodo delovala demokratično izvoljena kolektivna telesa na vseh ravneh. Predsedstvo SFRJ pa je v tem trenutku že prevzelo polno ustavno odgovornost za neodvisnost in varnost, za bratstvo in enotnost narodov in narodnosti Socialistične Jugoslavije, za njeno neuvrščeno svetovno politiko miru in sožitja. Tudi v tem je veličina Tita, da je že v času svoje polne življenjske ustvarjalne moči vgrajeval v naš ustavni sistem institute skupnega vodenja, ki smo jih v sedemdesetih letih že tudi uspešno preizkusili v jugoslovanskem političnem in gospodarskem življenju.

Smrt izjemne osebnosti je nepopisna izguba. Zlasti smrt Tita, ki je kot zgodovinski pojav neponovljiv. Razlika med Titom in podobnimi zgodovinskimi osebnostmi je v tem, da Tito ni bil sam, ampak je bilo z njim naše ljudstvo, vsi narodi in narodnosti Jugoslavije, bila je nepregledna množica zatiranih in tlačnih po vsem svetu. In vsa ta sila ostaja »z njim, kar je storil zanje«. V vsej tej sili bo Titov duh živel naprej in nam bo porok, da bodo Titove vizije zmeraj lepše prihodnosti iz dneva v dan večja resnica.

MITJA RIBIČIČ
predsednik RK SZDL Slovenije

Tito

»Moje življenje je dolgo, vendar do konca vojne ni bilo v njem srečnih dni. Po vojni sem doživel celo vrsto srečnih dni, povezanih s srečnimi dnevi naših ljudi. Takšen dan je bil na primer, dan, ko smo razglasili republiko. Zame je bilo to uresničenje dolgoletne vere in težnje, ki jo sleherni revolucionar nosi v svojem srcu.«

Odgovor nekemu cicibanu na proslavi desetletnice republike

»V teh planinah so odmevali klici na juriš, tovariš je padel za tovariša, borec za ranjenca, teklo so usodne ure največjih preizkušenj.«

»Dolžnost nas vseh, zlasti novih generacij, je, da varujejo in negujejo vzvišeno etiko in humanizem Sutjeske kot neusahljiv vir navdiha v boju za nadaljnji vsestranski napredek naše skupnosti in za čedalje boljše življenje našega človeka.«

»Morda ni nikjer tako, kakor tukaj, zaznavno, kaj sta v najhujših preizkušnjah za naše narode pomenila njihovo bratstvo in enotnost. Morda se nikjer tako, kot tukaj, človek ne vzdigne nad vse tisto, kar v vsakdanu včasih vsiljujejo neki zoženi pogledi in neki ozki interesi.«

Iz govora na proslavi bitke na Sutjeski, julij 1978

»Čeprav so od tistih dni minila tri desetletja in pol se veličina drame in pomena bitke v tem kraju nista prav nič zmanjšala. Nasprotno, ti dogodki živijo in bodo večno živeli, v zavesti in občutju prebivalcev naše sodobne socialistične jugoslovanske skupnosti, kajti pomenijo nam simbol neuničljivosti narodnoosvobodilne vojske in moralne trdnosti in obstoja naših narodov.«

Iz govora na proslavi bitke za ranjence, Jablanica, november 1978

V širokem forumu, predsedstvu, ki bo imelo trideset do petintrideset ljudi, se posameznik nekoliko teže prevzame in postane mogočen, ker bodo drugi tovariši onemogočili nastajanje kulta osebnosti. Največja nevarnost je bila v tem, da kult osebnosti ni nastajal samo navzgor, temveč tudi navzdol. Govorilo se je o posameznikih, da so najboljši, da morajo zasesti ta in ta mesta, da se vzpenjajo po lestvici kot na podlagi kake nebitvene pravice. Sprva nisem posvečal velike pozornosti tem zgodbam o »nasledstvu«, pozneje pa sem videl, da bi to utegnilo biti nevarno za našo socialistično skupnost, in ne le za zvezo komunistov.

Na brionskem plenumu, 1966

Pri nas mnogo sklepov ostane neizpolnjenih. Sprejmejo se sklepi, ljudje so zraven, ti isti ljudje, ko se vrnejo na teren, sklepov ne uresničujejo. Ali lahko to delamo? Ali lahko dovolimo, da se do uresničevanja sklepov obnašamo neodgovorno? Mislim, da ne. Enotni smo v cilju, da zgradimo Socialistično federativno republiko Jugoslavijo na samoupravnih osnovah. To je naš osnovni cilj. Imamo tudi demokratični centralizem - ko se sprejme sklep, da se ga tudi izvaja. Te stvari morajo biti komunistom jasne, ne morejo se obnašati drugače, kot je dogovorjeno. Menim, da moramo striktno doseči, da bodo sprejeti sklepi tudi uresničeni. Izvajati jih morajo tisti, ki jih sprejemajo, z vsemi silami pa morajo delati, da tudi drugi razumejo te sklepe, jih sprejemajo in omogočijo, da jih uresničijo. Brez tega, brez odgovornosti za uresničevanje raznih sklepov ne moremo napredovati. Potem je to Sizifovo delo, če bomo sprejemali sklepe, ti pa bodo ostajali le na papirju.

Na 10. kongresu ZKJ, 1974

Mi, komunisti, imamo obveznost, da pridobitve, ki smo jih pridobili s krvavim bojem v naši revoluciji, varujemo in naprej razvijamo. Varovali pa jih bomo tako, da bo tudi med mladimi sevala miselnost, da je enotnost naše dežele absolutno potrebna. Bogate izkušnje, ki smo jih dobili med narodnoosvobodilno vojno, moramo v interesu kontinuitete revolucije uporabljati pri nadaljnji graditvi naše socialistične samoupravne družbe. Naša partija je uresničila svojo avantgardno vlogo tem uspešneje, kolikor bolj ustvarjalno je razvijala in v praksi uporabljala marksistično teorijo. Za zvezo komunistov je bil ustvarjalni odnos do marksizma osnovno merilo za uresničevanje njene vodilne vloge. To je izročilo iz naših bogatih revolucionarnih izkušenj v celoti.

Predavanje v Kumrovcu, 1977

Z globoko žalostjo se zavedamo, da tovariš Tito ne bo več prihajal k nam, v Slovenijo, ki jo je poznal od otroških let, v kateri se je tako rad mudil že pred narodnoosvobodilnim bojem in po osvoboditvi. Povsod, kamor je prišel, je občutil vso ljubezen in spoštovanje, ki mu ga izkazuje slovenski narod. Mi smo vedeli, da je ves z nami, tako kot je bil z vsemi ljudmi vseh narodov in narodnosti Jugoslavije. Ne bo ga, da bi se veselil naših novih delovnih zmag, ne bo ga, da bi snoval nove zamisli, ki jih je vedno izpovedoval z jasno in vsakomur razumljivo besedo. Vendar iz tega občutja raste dragoceno spoznanje:

Ni bilo srečanja s Titom, ki se nam ne bi vtisnilo v spomin za vse čase. Ni koščka naše dežele, kjer napredek ne bi pričal o veličini naše revolucije in o Titu kot mogočni, neutrudljivi sili te revolucije. Povsod po tej slovenski domovini bo ostal večni spomin nanj.

Bolečina, ki nas prežema ob izgubi največjega človeka naše revolucije, je neizrekljiva. Toda Tito nam zapušča z vsem svojim življenjem

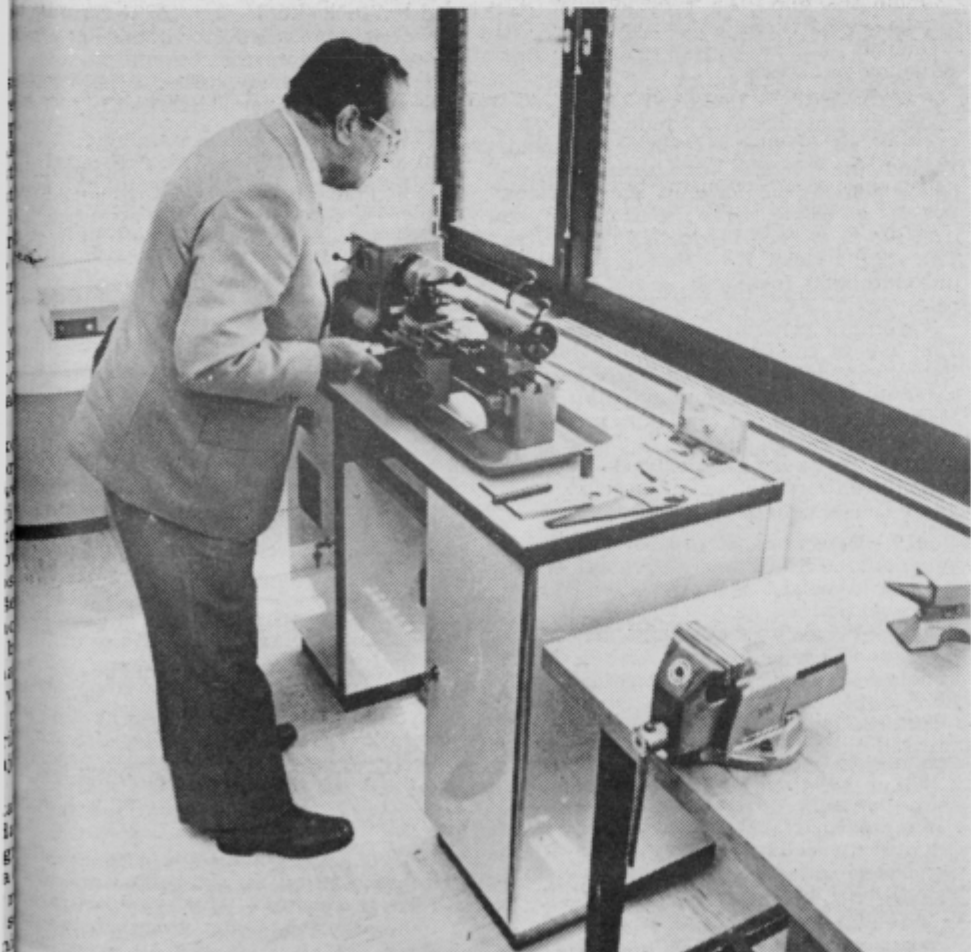
in delom revolucionarno sporočilo, ki je tako zavezujoče, da je sleherniku med nami jasno, kako bomo šli naprej po poti socialistične samoupravne neuvrščene in neodvisne Titove Jugoslavije. Zato se ob težkem slovesu ponovno zavezujemo: nikdar ne bomo skrenili s Titove poti.

Tovarišice in tovariši!

Titovo življenje se je končalo, ostaja socialistična, samoupravna, neuvrščena Titova Jugoslavija, ostajajo ljudje, ki so trdno in enotno odločeni braniti, kar so si prav tako enotno priborili in ustvarili.

Hvala in slava velikemu človeku, komunistu, strategu, revolucionarju, humanistu in državniku, slava heroju Titu!

Iz govora Franceta Popita na žalnem zasedanju vseh zborov skupščine in predsedstva SRS, predsedstva CK ZKS in delegacij iz slovenskih občin v ponedeljek, 5. maja ob 11. uri

Njegov zadnji obisk na našem območju je veljal Trebam in Bistrici ob Sotli, 10. 5. 1979, kjer se je dalj časa pomudil v novi šoli, ki nosi ime njegove mame Marije Broz. Postal je strožnik in delal. Tako kot vse življenje. Foto: D. Medved

Zadnje slovo od Ljubljane in Slovenije pred zgradbo, kjer so se na mnogih zasedanjih in delegatskih odločitvah izvajale mnoge zamisli tvorca samoupravne socialistične demokracije in svobode.

Foto: Joco Žnidaršič

Foto: Janez Zrnec

Takole je odpeljal modri vlak z ljubljanske železniške postaje. Nikoli več se ne bo vrnil s tovarišem Titom.

Foto: Joco Žnidaršič

Beograd, 5. maja 1980: Generali JLA nesejo krsto v zgradbo skupščine SFRJ. Telefoto Tanjug

Titova pot

1892 - Josip Broz Tito se je rodil v Kumrovcu, zagorski vasi, kakih 60 kilometrov od Zagreba, kot sedmi izmed petnajstih otrok Franja in Marije Broz. V raznih dokumentih so zapisani različni datumi Titovega rojstva. V spričevalu za prvi razred osnovne šole v Kumrovcu piše, da se je rodil 7. maja. V seznamu učencev drugega, tretjega in četrtega razreda piše, da je bil rojen 1. maja. V policijskem dokumentu o njegovi aretaciji iz leta 1928 piše, da se je rodil 12. marca. V nekem vojaškem dokumentu avstroogrske vojske pa je zabeleženo, da se je rodil 25. maja. Ta datum (ko je Hitler leta 1944 hotel z desantom na Drvar ujeti Tita živega) je med vojno obveljal kot dan Titovega rojstva in Tito ga ni pozneje več spreminjal.

1900 - 1905 - v Kumrovcu je obiskoval osnovno šolo.

1905-1907 - Napravil je dva razreda gradbene šole.

Potem ga je oče poslal v Sisak, da bi se tam izučil za natakarski poklic. Broz pa je ta poklic pustil in se začel učiti ključavničarske obrti.

1907-1910 - Uči se ključavničarske obrti in obiskuje vajensko šolo v Sisku, nato pa odpotuje v Zagreb, kjer se zaposli v ključavničarski delavnici Isidora Haramine. Vpiše se v Zvezo kovinarskih delavcev, s tem pa postane, star 18 let, član socialnodemokratske stranke Hrvatske in Slavonije.

1911 - Iz Zagreba odpotuje v Ljubljano, Trst, in se vrne v Zagreb; zaposli se v kovinarski delavnici v Kamniku.

1912 - Maja odpotuje s skupino delavcev na Češko, kjer se nekaj mesecev mudi v Čenkovu, nato v Plznu pri »Škodi«, nato pa prepotuje Nemčijo in Avstroogrsko (München, Mannheim, Ruhr, Dunaj, Dunajsko Novo mesto), kjer dela v raznih tovarnah.

1913 - Jeseni začne služiti vojaški rok na Dunaju, nato prosi za premestitev v Zagreb. Uvrščen je v 53. nato pa v 25. domobranski polk.

1914 - Maja se v Budimpešti udeleži sablaškega prvenstva. Kot prvak svojega polka zasede drugo mesto in dobi srebrno medaljo (prvenstvo avstroogrske vojske).

Avgusta so Brozovo enoto preselili v Srem. Zaradi protivojaške propagande ga aretirajo in zaprejo v Petrovaradinsko trdnjavo (jeseni istega leta).

1915 - S svojim 25. domobranskim polkom odpotuje na rusko bojišče v Karpatih. V eni izmed ofenziv je ranjen in ujet; leto dni preživi v bolnišnici. Po ozdravitvi ga pošljejo v ujetniško taborišče.

1917 - Marca se Josip Broz kot starešina vojaških ujetnikov zavzame za njihove pravice in nasprotuje nečloveškemu ravnanju carskih oblasti. Zaradi tega ga aretirajo in prebičajo. Iz zapore ga, po zmagi februarске revolucije, rešijo delavci.

Maja Tita vnovič aretirajo. Zbeži in pride ob koncu leta v Petrograd.

Julija sodeluje v demonstracijah. Da bi ubežal pred aretacijo, se napoti domov. Na Finskem ga primejo in vrnejo v Petrograd. Tu sodeluje v velikih, tako imenovanih julijskih demonstracijah proti začasni vladi. Policija ga prime, zapre v Petropavlovsko trdnjavo in ga čez tri tedne izžene na Ural. Tito zbeži z vlaka. Ko v Petrogradu izbruhne Oktobrska revolucija, se znajde v Sibiriji.

Novembra pripotuje v Omsk (Sibirija). Tam zve za zmago Oktobrske revolucije. Vstopi v mednarodni odred Rdeče garde, v katerem so številni vojni ujetniki; Čehi, Madžari, Romuni. Tu zaprosi za sprejem v boljševiško partijo.

1918 - Po uporih češkoslovaških enot in drugih kontrarevolucionarnih sil se umakne v Omsk, nato pa še globlje v stepe.

1919 - Decembra, ko so razbite kontrarevolucionarne Kolčakovske sile, vnovič prispe v Omsk in nekaj časa preživi v sestavi enot Rdeče garde.

1920 - V začetku leta ga sprejmejo v komunistično partijo jugoslovanske sekcije, ki deluje pri omskem področnem komiteju RKP (boljševikov).

Oktobra tega leta se s skupino jugoslovanskih ujetnikov vrne v Zagreb.

1921 - Januarja ga preganjanja in neprenehne aretacije po Obznani (pozneje: Zakon o zaščiti države) preženejo iz Zagreba. Odpotuje v Veliko Trojstvo (Bjelovarsko okrožje) in se zaposli v mlinu kot strojnik. Tam dela tri leta, hkrati pa deluje v lokalni organizaciji KPJ.

1924 - Sporazumno z višjimi partijskimi vodstvi odpotuje v Kraljevo in se zaposli v ladjedelnici. Postane sekretar partijske organizacije v tamkajšnji ladjedelnici in se-

kreter sindikalne podružnice, kmalu pa tudi član okrožnega komiteja KPJ.

1926 - Kot partijski voditelj in izvoljen delavski zaupnik organizira poleti stav ladjedelniških delavcev. Oktobra, čeprav bila stavka za delavce uspešna, dobi odpoved.

1927 - Zaposli se v Smederevski Pazar in poskuša organizirati delavce.

Marca dobi odpoved kot »nevaren agitator in komunist«. V iskanju dela odpotuje v Zagreb, kjer postane sekretar področne odbora Zveze kovinarskih delavcev Hrvatske.

Aprila postane član mestnega komiteja KPJ za Zagreb.

Julija pa postane organizacijski sekretar mestnega komiteja za Zagreb. Sredi meseca ga primejo zaradi prejšnjega revolucionarnega dela v Kraljevi; najprej je zaprt Bakru, čez kakih deset dni ga preselijo v zapor okrožnega sodišča v Ogulinu.

Jeseni postane sekretar zveze usnjarskih delavcev.

1928 - Od 25. do 26. februarja je 8. zagreška partijska konferenca. Tito kot organizacijski sekretar mestnega komiteja ostro stopi proti frakcijam, pri čemer ga podpira velika večina delegatov in ga izvoli za področnega sekretarja. Organizira demonstracijo za 1. maj, policija ga aretirajo in štirina dni pridrži v zaporu. Preide v ilegalo.

2. avgusta ga izvolijo za sekretarja pokrajinskega vodstva KPJ za Hrvatsko; sede dni pozneje pa ga policija aretirajo.

Od 6. do 14. novembra poteka v Zagrebu sodni proces proti sekretarju mestnega komiteja KPJ za Zagreb Josipu Brozu in skupini komunistov, znan kot »bombaški proces«. Broza obsodijo na pet let ječe.

1929-1934 - Kazen prestaja v Lepoglavi in Mariboru. V zaporih vodi delo partijske organizacije. Prevzame psevdonim Tito.

1934 - Brž ko pride iz zapore, se vključuje v partijsko delo. Konec avgusta ga na Dunaj kooptirajo za člana politbiroja CK KPJ vrne se v domovino.

25. decembra ga na četrti partijski kongres v Ljubljani izvolijo za člana politbiroja.

1935 - Po sklepu CK odpotuje v Moskvo na sedež Kominterne (komunistične internacionale). Dela v balkanskem sekretariatu in postane njegov član. Predava na mednarodni leninski šoli in na komunistični univerzi zahodnih narodnih manjšin.

Julija in avgusta sodeluje kot sekretar delegacije KPJ na 7. kongresu Kominterne.

1936 - Politbiro CK KPJ se razdeli na dva dela; en del, ki ga vodi politični sekretar Gorkič, naj bi deloval v tujini, del, ki ga vodi organizacijski sekretar Tito, pa na deloval v Jugoslaviji. Tito kritizira takratno vodstvo in sprejet je sklep, da se člani vrnijo v domovino. Josip Broz dobi še poseben nalog, da organizira zbiranje prostovoljcev za špansko državljansko vojno; v Juliju slavijo pripotuje konec leta 1936.

1937 - Ilegalno deluje v domovini. V kratki potuje na Dunaj (takratni sedež KPJ). Zaradi zvez s CK in zaradi bolj omejenega pošiljanja prostovoljcev iz Jugoslavije v Španijo nekajkrat odpotuje v Pariz in se tam mudi po več mesecev. Pokliče ga v Moskvo, kjer mu sporočijo, da je minirna zamenjala Gorkiča. Dimitrov vesti Tita, da je kot mandatar imenovan generalnega sekretarja CK KPJ in da zamenjajo celotni stari CK.

Josip Broz Tito prevzame najodgovornejšo nalogo v svojem življenju. V odločitvi dveh pred drugo svetovno vojno pripravi komunistična partija Jugoslavije pod govim vodstvom jugoslovanske narodno vojni proti fašizmu, ki se je že pogosto evropske pohode; isto leto pripravi ustanovni kongres KP Slovenije, nato tudi Hrvatske.

Decembra se mudi v Moskvi, kjer se stavi po robu posameznikom iz Kominterne, ki zahtevajo razpustitev Komunistične partije Jugoslavije; vrne se v domovino ilegalnih razmerah sestavi začasno vodstvo KPJ iz članov, ki živijo v Jugoslaviji.

1938 - V Parizu napiše razglas v zvezi priključitvijo Avstrije Hitlerjevi Nemčiji opozori na nevarnost, ki jo pomeni fašizem za Jugoslavijo.

1939 - 5. januarja potrdijo na seji politbiroja sekretariata izvršnega komiteja začasnega vodstva KPJ z Josipom Brozom Titom (Valterjem) kot generalnim sekretarjem CK KPJ.

9. in 10. junija predseduje državnemu svetovanju aktivna KPJ v Tacnu pri Ljubljani.

življenja, dela, boja in miru

1940 – Od 19. do 24. oktobra vodi delo Pete državne konference. Na konferenci, ki je ilegalno v Zagrebu, temeljito proučijo delo partije; izvolijo nov CK z 31 člani in 10 kandidati ter politbiro s sedmimi člani.

1941 – Začetek maja ima na posvetovanju v Zagrebu referat, v katerem razčleni aprilsko vojno in okupacijo države in govori o delovanju partije v takem položaju kakor tudi o naravi bodoče ljudske vstaje.

22. junija zaseda politbiro CK KPJ v Beogradu in ob napadu Hitlerjeve Nemčije na ZSSR prouči ukrepe, ki jih mora sprejeti partija. Sklene, da CK KPJ in drugi centralni in pokrajinski komiteji objavijo razglase s pozivom na splošno ljudsko vstajo.

27. junija je ustanovljen glavni štab narodnoosvobodilnih partizanskih odredov Jugoslavije. Za komandanta je bil imenovan Tito. Seja je bila ilegalno v Beogradu.

4. julija je v Beogradu zgodovinska seja politbiroja CK KPJ pod vodstvom Josipa Broza Tita. Sklep: preiti od sabotaž in diverzij na splošno ljudsko vstajo.

16. septembra grede Tito in člani CK KPJ iz Beograda na osvobojeno ozemlje.

V novembru in decembru delujejo Josip Broz Tito, CK KPJ in vrhovni štab narodnoosvobodilnih partizanskih odredov Jugoslavije iz Užice, z osvobojenega ozemlja Uzičke republike, edinega svobodnega kotička v Evropi, ki so jo imele takrat okupirano Hitlerjeve nacistične enote.

1942 – Januarja prispe Tito v Fočo v spremstvu članov CK KPJ in vrhovnega štaba. V tem, fočanskem obdobju sprejeti sklepi so izredno pomembni za bodoči razvoj narodnoosvobodilnega boja in ljudske oblasti (znameniti »Fočanski predpisi«).

1. novembra so pod Titovim vodstvom ustanovljene prve divizije in korpusi, narodnoosvobodilni partizanski odredi postanejo redna narodnoosvobodilna vojska Jugoslavije (NOVJ).

26. in 27. novembra se Josip Broz Tito udeleži dvodnevne prvega zasedanja Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije (AVNOJ) v Bihaću in v svojem govoru poudari naravo in pomen ustanovitve tega osrednjega političnega organa.

1943 – V začetku leta poteka četrta, najhujša sovražnikova ofenziva. Tito neposredno vodi operacije. Glavnina sil narodnoosvobodilne vojske sodeluje pri razbitju četrte, takoj nato pa tudi pete sovražnikove ofenzive. Odločilne bitke na življenje in smrt; spomladi 1943. leta bitka na Neretvi, poleti 1943 bitka na Sutjeski.

Od 29. do 30. novembra traja drugo zasedanje AVNOJ V Jajcu. Tito ima referat »Razvoj narodnoosvobodilnega boja in mednarodni dogodki«. Položeni so temelji nove Jugoslavije. Josipu Brozu Titu podelijo naziv Maršala Jugoslavije.

1944 – 25. maja začne nemške, domobranske in četniške sile (okrepljene s posebnimi enotami, ki so se dolgo pripravljale na ta desant) drvarsko operacijo z namenom, uničiti vrhovni štab, potem pa obkoliti in uničiti enote narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije v zahodni Bosni.

V juniju se Josip Broz Tito, voditelj delegacije nacionalnega komiteja osvoboditve Jugoslavije, pogaja z mandatarjem begunske vlade dr. Ivanom Šubašićem, ki je prišel na osvobojeni otok Vis.

Od 10. do 12. avgusta, med obiskom pri zavezniškem poveljstvu za Sredozemlje, se Josip Broz Tito pogovarja v Italiji z britanskim premierom Churchillom o vprašanjih, ki se tičejo odnosov nove Jugoslavije z jugoslovansko vlado v emigraciji in z britansko vlado.

Septembra in oktobra se Tito mudi v Craiovi, v Sovjetski zvezi. Pogovarja se o sodelovanju čet Rdeče armade v operacijah na delu jugoslovanskega ozemlja proti Beogradu (od Romunije).

19. novembra sprejme AVNOJ sklep o razglasitvi Josipa Broza Tita za narodnega heroja.

27. oktobra: V osvobojenem Beogradu, na Banjici, ima Tito prvi govor.

1945 – Januarja objavi Josip Broz ukaz o ustanovitvi Jugoslovanske armade (JA).

4. februarja se je na Jalti v ZSSR začela konferenca W. Churchilla, F. D. Roosevelta in J. V. Stalina (Churchill in Stalin se pogovarjata o razdelitvi Jugoslavije »fifty-fifty«, kar se ni nikoli uresničilo).

7. marca je v Beogradu ustanovljena prva vlada Demokratične federativne Jugoslavije na čelu z maršalom Titom, ki je tudi minister za narodno obrambo.

15. maja je zlomljen zadnji odpor okupatorjev in njegovih pomagačev.

Aprila sklene Tito v Moskvi »pogodbo o prijateljstvu«.

Avgusta, na prvem kongresu Ljudske fronte Jugoslavije, je Tito izvoljen za predsednika. Bil je nosilec liste Ljudske fronte na volitvah v ustavodajno skupščino v novembru 1945.

1946 – 31. januarja sprejme ustavodajna skupščina prvo ustavo Federativne ljudske republike Jugoslavije, Josip Broz Tito pa dobi mandat za sestavo vlade. Hkrati je imenovan za vrhovnega komandanta obojenih sil Jugoslavije in minister za narodno obrambo.

1947 – Aprila sprejme ljudska skupščina FLRJ zakon o petletnem planu. Tito govori o pomenu tega plana za elektrifikacijo in industrializacijo države.

1948 – 12. – 13. aprila vodi plenarno sejo CK KPJ, sklicano ob neutemeljenih obtožbah in klevetah, ki sta jih vlada Sovjetske zveze in CK VKP (b) izrekli na račun vodstva KP Jugoslavije. Na predlog Josipa Broza sprejme CK KPJ besedilo odgovora na pismo CK VKP (b) z dne 27. marca 1948.

28. junija je Komunistična partija Jugoslavije izključena iz Kominforma. Začne se odkrit pritisk in bojkot, ki ga na Jugoslavijo izvajajo članice Kominforma.

Od 21. – 28. junija poteka v Beogradu peti kongres KPJ. Josip Broz ima politično poročilo, v katerem poda pregled o zgodovinskem razvoju delavskega gibanja v deželah Jugoslavije kakor tudi o vojni oziroma zmagi v narodnoosvobodilnem boju. Dokumentirano spodbije vse klevete Informbiroja in Stalina, kar je kongres odločilno podprl.

1950 – 26. junija: Na pobudo Josipa Broza sprejmeta oba zbora ljudske skupščine FLRJ (zvezni zbor in zbor narodov) zakon o gospodarjenju delovnih kolektivov z državnimi gospodarskimi podjetji in višjimi gospodarskimi združenji. S tem se začne novo poglavje v socialističnem razvoju Jugoslavije na temeljih samoupravljanja.

1952 – Od 2. do 7. novembra poteka v Zagrebu šesti kongres KPJ. Na njem sklenejo, da se KPJ preimenuje v Zvezo komunistov Jugoslavije. Josip Broz ima referat »Boj komunistov Jugoslavije za socialistično demokracijo«.

1953 – 14. januarja na šestem rednem zasedanju Ljudske skupščine SFRJ je Josip Broz Tito izvoljen za prvega predsednika republike.

1954 – 16. in 17. januarja predseduje tretjemu (izrednemu) plenumu CK ZKJ, ki obravnava primer Milovana Djilasa in izvajanje sklepov šestega kongresa ZKJ.

V decembru tega leta je Tito na obisku v Indiji. V skupni delegaciji Tito – Nehru so prvič v nekem mednarodnem dokumentu širše izoblikovana načela miroljubne aktivne koeksistence.

1955 – Konec maja in začetek junija sta na obisku v Jugoslaviji Hruščov in Bulganin. »Iskreno nam je žal zaradi vsega tistega, kar se je zgodilo, in odločno odklanjamo vse, kar se je nakopičilo v tistem obdobju«, izjavi Nikita Sergejevič Hruščov.

1956 – Junija vodi Tito v ZSSR državno-partijsko delegacijo in podpiše deklaracijo o odnosih in sodelovanju med ZKJ in KPSZ.

18. in 19. junija – Srečanje Tito – Nehru – Naser na Brionih, na otoku Vangi. Pogovarjajo se o položaju na svetu in se dogovore o skupni akciji proti blokovski delitvi in vojni nevarnosti. To srečanje velja za začetek organiziranja neuvrčenega gibanja.

1957 – 25. do 27. junija se Tito udeleži prvega Kongresa delavskih svetov.

1958 – 22. do 26. aprila: Na sedmem kongresu Zveze komunistov Jugoslavije v Ljubljani ima referat »Naloge ZKJ v zvezi z mednarodnim položajem in notranjim razvojem socialistične graditve Jugoslavije«. Kongres sprejme nov program ZKJ.

1960 – Josip Broz Tito se udeleži petnajstega zasedanja generalne skupščine OZN v New Yorku. Zahteva odločno akcijo, s katero bi preprečili nadaljnjo zaostritev mednarodnega položaja.

1961 – 1. do 6. septembra kot gostitelj in glavni pobudnik zelo aktivno sodeluje v delu prve Konference voditeljev držav in vlad neangažiranih dežel v Beogradu.

1962 – Maja sprejme slovesno listino, s katero so ga vse komune v Jugoslaviji razglasile za svojega častnega člana.

1964 – Oktobra zelo aktivno sodeluje v delu druge konference neuvrčenih v Kairu. Podpiše »Program za mir in mednarodno sodelovanje«.

Decembra sodeluje v delu osmega kongresa ZKJ.

1966 – 1. julija predseduje četrti seji plenuma CK ZKJ na Brionih, ki obravnava aktualne probleme v zvezi s škodljivim delovanjem nekaterih varnostnih organov kakor tudi posledice takega delovanja za razvoj sistema in dela CK. Član političnega biroja CK ZKJ in sekretar za notranje zadeve Aleksandar Ranković je kaznovan in razrešen vseh dolžnosti.

1967 – 5. junija v izjavi ob izraelsko-arabski vojni obsodi izraelsko agresijo.

9. junija vodi jugoslovansko delegacijo na moskovskem sestanku voditeljev komunističnih in delavskih partij in vlad socialističnih držav.

1968 – Avgusta javno obsodi vdor sovjetskih tankov v Češkoslovaško.

1969 – Marca ima na devetem kongresu ZKJ referat: »50 let revolucionarnega boja komunistov Jugoslavije« (referat na slavnostni seji).

1970 – 8. do 10. septembra vodi jugoslovansko delegacijo na tretji konferenci v Lusaki, glavnem mestu Zambije.

1971 – Decembra predseduje enaindvajseti seji CK ZKJ v Karadjordjevu, sklicani na njegovo pobudo, da bi proučili ideološko-politični položaj v Zvezi komunistov Jugoslavije. Odkrito in zelo ostro kritizira stanje v Zvezi komunistov, zlasti v vodstvu ZK Hrvatske, pri čemer ožigosa pojave nacionalizma. Na njegovo pobudo so partijski voditelji v SR Hrvaški zamenjani, pozneje tudi v SR Srbiji.

1972 – 15. maja je Josip Broz drugič odlikovan z redom narodnega heroja.

18. septembra: Vsem organizacijam Zveze komunistov Jugoslavije pošljeta Josip Broz Tito in izvršni biro predsedstva CK ZKJ pismo o stanju v ZKJ in o nalogah komunistov, zelo pomemben dokument, ki opozarja na to, kakšne nevarnosti groze razvoju samoupravljanja v Jugoslaviji, če z njimi ne bi računali.

1973 – 2. do 10. septembra zelo aktivno sodeluje v delu četrte konference voditeljev držav in vlad neuvrčenih dežel v Alžiru.

1974 – 16. maja: Na skupni seji zveznega zbora in zbora republik in pokrajin SFRJ ga soglasno izvolijo in slovesno razglasijo za predsednika SFRJ brez omejitve mandata.

Od 27. do 30. maja je 10. kongres ZKJ, na katerem ima glavni referat. Izvoljen je za predsednika ZKJ brez omejitve mandata.

1975 – Konec julija in v začetku avgusta sodeluje kot vodja jugoslovanske delegacije na konferenci o evropski varnosti in sodelovanju v Helsinkih.

1976 – 30. junija se kot voditelj jugoslovanske partijske delegacije udeleži konference evropskih komunističnih in delavskih partij v Berlinu.

Od 16. do 19. avgusta je na peti konferenci voditeljev držav in vlad neuvrčenih dežel v Colombu.

1977 – 16. maja ga na slovesni seji zvezne skupščine tretjič razglasijo za narodnega heroja SFR Jugoslavije.

Od 16. do 19. avgusta se na povabilo CK KPSZ in prezidija vrhovnega sovjeta ZSSR mudi na uradnem in prijateljskem obisku v Sovjetski zvezi. Med obiskom v Moskvi mu generalni sekretar CK KPSZ in predsednik prezidija vrhovnega sovjeta ZSSR Leonid Brežnjev izroči red oktobrske revolucije.

Od 24. do 19. avgusta je na obisku v LDR Koreji.

Od 30. avgusta do 8. septembra je jugoslovanski predsednik prvič v zgodovini jugoslovansko-kitajskih odnosov na obisku na kitajskih tleh.

1978 – 6. marca odpotuje predsednik Tito na uradni in prijateljski obisk v ZDA. S predsednikom Carterjem se pogovarjata predvsem o položaju v svetu. Obisk v ZDA zaključijo 9. marca, nato obišče še Veliko Britanijo.

20. junija se v kongresnem centru Sava v Beogradu začne 11. kongres ZKJ. Predsednik Tito ima uvodni referat »Zveza komunistov Jugoslavije v boju za nadaljnji razvoj socialistične samouprave in neuvrčene Jugoslavije«.

26. julija se začne v Beogradu ministrska konferenca neuvrčenih držav. Tito v uvodnem govoru pozove neuvrčene, naj storijo vse, da bi še bolj uveljavili temeljna načela in cilje neuvrčenosti.

1979 – Ob 60-letnici ZKJ, SKOJ in revolucionarnih sindikatov je v Beogradu 19. aprila slavnostna seja CK ZKJ, sveta ZKJ, predsedstva ZK ZSMS in predsedstva konference za vprašanja družbenega položaja žensk Jugoslavije, na kateri Tito prebere referat »Šestdeset let revolucionarnega boja Zveze komunistov Jugoslavije«.

Od 3. do 9. septembra je v Havani šesta konferenca šefov držav in vlad neuvrčenih dežel. Predsednik Tito prispeva pomemben delež k uspešnemu delu te konference. V Havano odpotuje že 29. avgusta. 4. septembra se kot prvi govornik v splošni razpravi zavzame za utrjevanje izvršnih načel neuvrčenosti. Ob sklepu sprejme konferenca na predlog 19 držav »Resolucijo o priznanju njegovi ekscelenci predsedniku Josipu Brozu Titu«.

Titove poti miroljubnega sožitja

1944

Od 10. do 13. avgusta pogovori s Churchillom v Neaplju.

1945

Od 5. do 16. aprila prvi uradni obisk v ZSSR.

1946

Od 14. do 19. marca obisk na Poljskem.
Od 20. do 24. marca obisk na Češkoslovaškem.
Od 27. maja do 10. junija obisk v ZSSR.

1947

Od 25. do 28. novembra obisk v Bolgariji.
Od 6. do 8. decembra obisk na Madžarskem.
Od 16. do 20. decembra obisk v Romuniji.

1953

Od 16. do 21. marca obisk v Veliki Britaniji.
Od 2. do 6. junija obisk v Grčiji.

1954

Od 16. decembra do 3. januarja 1955 obisk v Indiji.

1955

Od 6. do 17. januarja obisk v Burmi.
Od 21. do 25. januarja obisk v Indiji.
5. februarja srečanje z egiptovskim predsednikom Naserjem v Suez.
Od 11. do 24. decembra obisk v Egiptu.

1956

Od 7. do 12. maja obisk v Franciji.
Od 1. do 22. junija obisk v ZSSR.
Od 23. do 27. junija neuraden obisk v Romuniji.
Od 24. do 29. julija privaten obisk na Krfu in pogovori z grškim kraljem Pavlom in premierom Karamanlisom.
Od 27. septembra do 4. oktobra privaten obisk v ZSSR.

1957

Od 1. do 2. avgusta pogovori s Hruščovom v Bukarešti.

1958

5. decembra pogovori z Naserjem v Port Saidu.
Od 23. decembra do 1. januarja 1959 obisk v Indoneziji.

1959

Od 8. do 10. januarja obisk v Burmi.
Od 13. do 19. januarja obisk v Indiji.
Od 21. do 26. januarja obisk na Cejlonu.
Od 2. do 12. februarja obisk v Etiopiji.
Od 12. do 18. februarja obisk v Sudanu.
Od 20. do 28. februarja obisk v Egiptu.
Od 2. do 6. marca srečanje in pogovori z grškim premierom Karamanlisom na Rodosu in obisk v Solunu.

1960

Od 20. septembra do 4. oktobra je Tito sodeloval na jubilejnem zasedanju generalne skupščine OZN v New Yorku.

1961

Od 24. februarja do 4. marca obisk v Gani.
Od 4. do 7. marca obisk v Togu.
Od 7. do 11. marca nadaljevanje pogovorov z ganskim predsednikom Nkrumahom.
Od 13. do 18. marca obisk v Liberiji.
Od 20. do 24. marca obisk v Gvineji.
Od 25. do 26. marca obisk v Maliju.
Od 5. do 6. aprila obisk v Maroku.
Od 9. do 14. aprila obisk v Tuniziji.
12. aprila srečanje s predsednikom začasne alžirske vlade Ferhatom Abasom v Tunisu.
Od 12. do 17. aprila obisk v Egiptu.
Od 18. do 19. novembra srečanje Tito-Naser-Nehru v Kairu.

1962

Od 4. do 14. februarja neuraden obisk v Egiptu.
Od 15. do 18. februarja obisk v Sudanu.
Od 19. do 21. februarja ponoven obisk v Kairu.
Od 2. do 3. decembra na poti v Moskvo obisk na Madžarskem.
Od 4. do 21. decembra obisk v ZSSR.

1963

Od 18. do 23. septembra obisk v Braziliji.
Od 23. do 28. septembra obisk v Čilu.
Od 28. septembra do 3. oktobra obisk v Boliviji.
3. oktobra obisk v Peruju.
Od 6. do 16. oktobra obisk v Mehiki.
Od 17. do 23. oktobra neuraden obisk v ZDA.
22. oktobra Titov govor v generalni skupščini OZN.

1964

Od 10. do 14. maja obisk na Norveškem.

Od 4. do 8. junija obisk na Finskem.

Od 8. do 9. junija privaten obisk v Leningradu in pogovori s Hruščovom.

22. junija obisk v Temišvarju in pogovori s predsednikom Dejem.

Od 25. junija do 2. julija obisk na Poljskem.
7. septembra srečanje Tito-Dej na Djerdapu.
Od 11. do 16. septembra obisk na Madžarskem.

Od 3. do 16. oktobra je Tito sodeloval na drugi vrhunski konferenci neuvršenih držav v Kairu.
16. oktobra obisk na Cipru.

1965

Od 15. do 22. aprila obisk v Alžiriji.
Od 26. do 29. aprila obisk v Egiptu.
Od 10. do 14. maja obisk na Norveškem.
Od 2. do 8. junija obisk na Češkoslovaškem.
Od 8. do 13. junija obisk v Nemški demokratični republiki.
Od 18. junija do 1. julija obisk v ZSSR.
Od 22. do 27. avgusta obisk v Bolgariji.

1966

Od 18. do 23. aprila obisk v Romuniji.
Od 2. do 7. maja prijateljski obisk v Egiptu.
Od 21. do 24. oktobra obisk v Indiji in trojni sestanek Tito-Naser-Indira Gandhi.
Od 1. do 3. decembra neuraden obisk v Romuniji.

1967

Od 2. do 4. februarja neuraden obisk na Madžarskem.
Od 13. do 17. februarja obisk v Avstriji.
Od 9. do 10. junija se je Tito udeležil v Moskvi sestanka voditeljev komunističnih in delavskih partij in predsednikov vlad evropskih socialističnih držav.
Od 11. do 12. julija je Tito v Budimpešti sodeloval na posvetovanju voditeljev komunističnih in delavskih partij in šefov vlad socialističnih držav.
Od 10. do 12. avgusta obisk v Egiptu.
Od 13. do 14. avgusta obisk v Siriji.
Od 14. do 16. avgusta obisk v Iraku.
Od 16. do 17. avgusta nadaljevanje obiska v Egiptu.
Od 1. do 9. novembra obisk v Moskvi in sodelovanje na proslavi 50. obletnice oktobrske revolucije.

1968

Od 7. do 10. januarja obisk v Afganistanu.
Od 10. do 17. januarja obisk v Pakistanu.
Od 17. do 22. januarja obisk v Kambodži.
Od 22. do 27. januarja obisk v Indiji.
27. januarja srečanje z južnojemenskim predsednikom El Šaabijem v Adenu.
Od 27. januarja do 4. februarja obisk v Etiopiji.
Od 4. do 8. februarja obisk v Egiptu.
Od 7. do 8. aprila neuraden obisk v ZSSR na poti na Japonsko.
Od 8. do 15. aprila obisk na Japonskem.
Od 15. do 21. aprila obisk v Mongoliji.
21. aprila obisk Samarkanda po vrnitvi z obiska na Japonskem in v Mongoliji.

Od 22. do 28. aprila obisk v Iranu.

Od 28. do 30. aprila prijateljski obisk v ZSSR.
Od 9. do 11. avgusta obisk v ČSSR.

1969

Od 1. do 2. februarja srečanje in pogovori s predsednikom Ceausescujem v Temišvaru.
Od 5. do 9. novembra obisk v Alžiriji.

1970

Od 25. januarja do 5. februarja obisk v Tanzaniji.
Od 2. do 9. februarja obisk v Zambiji.
Od 9. do 12. februarja prijateljski obisk v Etiopiji.
Od 12. do 20. februarja obisk v Keniji.
20. februarja srečanje z ugandskim predsednikom Miltonom Obotejem v Entebbeju.
Od 20. do 23. februarja obisk v Sudanu.
Od 23. do 25. februarja pogovori z egiptovskim predsednikom Naserjem v Asuanu.
Od 25. do 27. februarja prijateljski obisk v Libiji.
Od 8. do 12. septembra je Tito sodeloval na tretji vrhunski konferenci neuvršenih držav v Lusaki.
Od 6. do 9. oktobra obisk v Belgiji.
Od 9. do 11. oktobra obisk v Luksemburgu.
11. oktobra srečanje in pogovori s kanclerjem Brandtom v bližini Bonna.
Od 20. do 23. oktobra obisk na Nizozemskem.
23. oktobra srečanje in pogovori z voditeljico delegacije začasne revolucionarne vlade Južnega Vietnama Nguyen Thi Binhovo.

1971

Od 14. do 20. februarja obisk v Egiptu.
Od 25. do 27. marca obisk v Italiji.
27. marca obisk v Vatikanu in pogovori s papežem Pavlom VI.
Od 13. do 16. oktobra je Tito sodeloval na proslavi 2.500. obletnice Perzijskega cesarstva.
Od 16. do 20. oktobra neuraden obisk v Indiji.
Od 20. do 21. oktobra neuraden obisk v Egiptu.
Od 28. oktobra do 2. novembra obisk v ZDA.
Od 2. do 7. novembra obisk v Kanadi.
Od 7. do 8. novembra obisk v Veliki Britaniji.
Od 23. do 24. novembra srečanje s predsednikom Ceausescum v Temišvaru.

1972

Od 16. do 17. maja srečanje predsednikov Tita in Ceausescuja na Djerdapu in obisk obmejnih železniških postaj.
Od 5. do 10. junija prijateljski obisk v ZSSR.
Od 19. do 23. junija prijateljski obisk na Poljskem.

1973

Od 2. do 10. septembra je Tito sodeloval na četrti vrhunski konferenci neuvršenih držav v Alžiru.
Od 12. do 15. novembra prijateljski obisk v ZSSR.

1974

Od 24. do 29. januarja obisk v Indiji.

Od 29. januarja do 2. februarja obisk v Bangladešu.

Od 2. do 5. februarja obisk v Nepal.
5. februarja nadaljevanje pogovorov s predsednico vlade Indiro Gandhi v Delhiju.
Od 5. do 7. februarja obisk v Siriji.
Od 27. do 28. aprila obisk na Madžarskem.
Od 24. do 27. junija obisk v Zvezni republiki Nemčiji.
Od 8. do 11. julija obisk v Romuniji.
Od 29. septembra do 1. oktobra obisk na Danskem.
Od 12. do 15. novembra obisk v Nemški demokratični republiki.

1975

Od 10. do 13. marca prijateljski obisk na Poljskem.
Od 29. julija do 3. avgusta se je Tito udeležil Konference o evropski varnosti in sodelovanju v Helsinkih.

1976

Od 10. do 14. marca obisk v Mehiki.
Od 14. do 17. marca obisk v Panami.
Od 17. do 19. marca obisk v Venezueli.
Od 20. do 21. marca neuraden obisk na Portugalskem.
Od 30. marca do 1. aprila prijateljski obisk na Švedskem.
Od 10. do 13. maja prijateljski obisk v Grčiji.
Od 8. do 11. junija obisk v Turčiji.
Od 29. junija do 2. julija je Tito vodil jugoslovansko partijsko delegacijo na konferenci predstavnikov evropskih komunističnih in delavskih partij v Berlinu.
Od 13. do 21. avgusta je Tito sodeloval na peti vrhunski konferenci neuvršenih držav v Colombu.

1977

Od 18. do 20. januarja obisk v Libiji.
Od 16. do 24. avgusta obisk v ZSSR.
Od 24. do 30. avgusta obisk v DLR Koreji.
Od 30. avgusta do 8. septembra obisk v LR Kitajski.
Od 12. do 14. oktobra obisk v Franciji.
Od 17. do 20. oktobra obisk na Portugalskem.
Od 20. do 21. oktobra obisk v Alžiriji.
Od 3. do 4. decembra obisk v Romuniji.

1978

Od 7. do 9. marca obisk v ZDA.
Od 10. do 11. marca obisk v Veliki Britaniji.

1979

Od 1. do 4. februarja obisk v Kuvajtu.
Od 4. do 8. februarja obisk v Iraku.
Od 8. do 11. februarja obisk v Siriji.
Od 11. do 12. februarja obisk v Jordaniji.
Od 16. do 21. maja obisk v ZSSR.
Od 28. do 31. maja obisk v Alžiriji.
Od 31. maja do 3. junija obisk v Libiji.
Od 3. do 5. junija obisk na Malti.
Od 3. do 9. septembra je Tito sodeloval na sedmi vrhunski konferenci neuvršenih držav v Havani.
Od 2. do 4. novembra obisk v Romuniji.

Žalujče zastave

Na pol droga, žalostno kot trepetlike v deževnem maju brez sonca nemijo zastave. Ne samo pred Narodnim domom v Celju. Po vsej domovini. Ne bo ga več k nam na obisk. Toda – saj je tu. V nas samih je. Naš Tito! In ni samo naš. Za svojega ga imajo vsi v svetu, ki vedo, kaj je to svoboda, demokracija, kaj je človečnost!

Bili so njegovi ponosni junaki

Ni bolj pretresljivega od solz na obrazih starih preizkušenih borcev, klenih vojakov, ki so nešteto krat zrlili smrti v oči, ki so z bombami v rokah sproti maščevali smrt svojih tovarišev, ki so prehodili tisoče kilometrov iz bitke v bitko, ki so na nosilih kot tifusarji zrlili v valove deroče Neretve, ki so kdo ve kolikokrat jurišali v strmine ob Sutjeski, ki so ponosni na svoje rane še okrvavljenih obvez planili v nov bojni metej.

Tokrat so nam z drhtečim glasom pripovedovali o svojem komandantu, edinemu, ki so mu za vse življenje prisegli, kajti že dolgo niso več aktivni vojaki, Titovi vojaki pa bodo do zadnjega diha. Njihove stavke je prekinjala stiska v njihovi duševnosti, oči so jim meglele solze.

Ni pretresljivejšega od solz starih, prekaljenih borcev.

Milan Bila:

Ob vsakem srečanju mi je srce vzbunjeno bilo

Pred tedni je praznoval šestdesetletnico. Na sprejemu v Rimskih Toplicah je po nagovoru in čestitkah poleg zahvale izustil samo en stavek:

»Vse, kar ste povedali o meni, je Titovo delo!«

Milan Bila. Upokojeni major JLA, vojni vojaški invalid, nekdanji borec slovit 7. banijske divizije, udeležene bitke na Neretvi in Sutjeski, tifusar, še vedno aktiven politični delavec. V nedeljo zvečer je na seji v Laškem sedel tiho, potrj, pogreznjenih oči, ki jih je obkrožala rdečica. Skoraj neslišno se je umaknil. Na samem je moral preizkušeni vojak izbojevati bitko s svojimi čustvi.

»Bil sem preprost kmečki fant, potomec srbskih beguncev v Baniji. Kaj bi se z mano zgodilo, kaj bi sploh postal, četudi bi morda po naključju ušel ustaškim nožem v pogromih nad srbskim prebivalstvom... In takrat v tistih usodnih dneh leta 1941 so me sprejeli v SKOJ in takrat sem prvič slišal za Tita. Potem sem v sebi nosil tiho željo, da bi ga kdaj srečal. Bojna pot me je peljala vedno bolj v njegovo bližino, bliže Vrhovnemu štabu, čeprav takrat tega nisem vedel. In v četrti ofenzivi smo bili vkopani na Kobilji glavi in branili svoj kos začasne frontne linije. In takrat je prišel k nam Tito, se pomenkoval z borci. Bili smo vzburjeni, ko nas je, vedoč za naš odgovor, vprašal: Boste vzdržali, tovariši!«

Milan Bila je Tita srečal še večkrat. Tako na primer ob

veličastni proslavi bitke na Sutjeski leta 1958, kjer je Tito vsakemu prežvelemu borcu, ki je prišel na proslavo, stisnil roko. Potem na veličastnem zboru na Okroglici, pa v Velenju in 1973 leta spet na Sutjeski.

»Ob vsakem srečanju mi je srce vzbunjeno začelo hitreje utripati. Bila so to nepozabna srečanja s človekom, katerega boj in modre odločitve so spreminjale zgodovinske tokove in v katerih sem postal drug človek, z nesluteno življenjsko potjo nekdanjega banijskega kmečkega fanta.«

Ne da bi ga o tem kaj vprašal, Milan Bila nadaljuje:

»Za nas borce je jasno. Do konca bomo Titovi vojaki, tudi zdaj ko ga ni več. Tito je bil edini človek, komandant, ki sem mu prisegel zvestobo, zvestobo njegovi partiji in Jugoslaviji, kakršno je ustvaril. Kot njegov vojak sem bil do konca moje vojaške poti.«

In tako, mislim, bo tudi vsaka sedanja in bodoča generacija, trdno vztrajala na Titovi poti. Včasih sem prav hud, ko nekateri ljudje s takšno skepso gledajo mladi rod. Ko da bi jim bili nevoščljivi, če jim gre bolje, kot je šlo njim. Ko pripovedujemo o našem trpljenju in bojih, bi v tem ne smeli tičati niti kanček očitka, češ, mladi vsega tega niso okusili. Saj smo vendar jurišali z geslom, debelili žulje ob naporih za obnovo domovine z besedami, da bo bolje jutrišnjim pokoljenjem. So mar bile to le besede?

Milan Bila, zaradi posledic usodnega tifusa od vojne sem šepa, toda vseeno je ostal vojaški starešina. Titovi vojaki pač niso bili nikoli paradni stroji, za katere je pomemben samo vnanji izgled in do pike izpiljeno ponašanje dresiranih bitij.

Na koncu razmišljujoč star vojak takole pravi: »Trdno verjamem v to, da se bo Titovo obdobje nadaljevalo, da nič ne more zlomiti svobodoljubnosti naših narodov in narodnosti, da sta bratstvo in enotnost, skovana v borbi, trajna vrednota, da je samoupravljanje način življenja in miselnosti in da je ohranjanje miru mogoče le tako, kot si ga predstavlja neuvrščena politika, katere glavni steber je bil Tito.«

Milan Bila je eden od milijonov ljudi, katerih življenje se je s Titovo epoho močno spremenilo, so ljudje, ki niso imeli nič, bili nič, se borili za svoj prostor pod soncem, ga dobili in ki so pripravljeni pridobitve braniti, svoje in občeldijske.

J. K.

Trenutki iz narodnoosvobodilne borbe, ki so nepozabni in nepopisni, katere sem preživel in mi bodo ostali trajno v spominu, so IV. ofenziva na Neretvi in V. ofenziva na Sutjeski. Vse trpljenje, nepopisna vera v življenje ter zmago, je premagala bolečine, utrujenost in lakoto v legendarnem preboju od Makljena do Prozora, ki ga nameravam ponovno obuditi in opisati.

V sklopu IV. ofenzive smo se premikali v smeri Prozora, ki je bil v rokah sovražnih sil. Na področju Makljena je moja enota vodila srdito borbo. Naloga, ki so nam jo poverili, je bila zaščita glavnine enot, ki so se pripravljale na zavzetje Prozora. Po likvidaciji predstraže, smo s kote na Makljenu opazovali borbo v Prozoru in istočasno varovali glavno naših sil pred sovražnikom, ki je prodiral iz smeri Doljnega Vakufa in Bugojna. Pogled na Prozor je bil en sam velik pekel in ga je nemogoče opisati. Po zavzetju Prozora je naša enota zapustila položaj in se skupno z ranjenci centralne bolnice, civilistov in ostalih enot pomikala skozi Prozor ter nadaljevala pohod po dolini reke Neretve proti Jablanici. Po prihodu v Jablanico sem bil razporejen v deseti enoto, ki je imela nalogo prepre-

dala srdito. Iz borbe v borbo smo se pomikali proti Kalinoviku. Ponovno smo naleteli na Italijane in četnike, tako imenovane Vasejeviće, ki so bili pripravljeni braniti Kalinovik do poslednjih moči. Naše enote so uspele po težkih borbah razbiti njihovo obrambo in zavzeti mesto. Po zavzetju smo nadaljevali pot proti Ustikolini - prehodu preko reke Drine. Približno 40 prostovoljcev, ki smo znali plavati, smo v jurišu preko reke Drine z bombami napadli in uničili obrambne položaje Italijanov in četnikov, ter tako omogočili prehod naših enot čez reko.

Na Zelengori smo vodili težke in strahotne borbe z Nemci, Italijani, četniki in ustaši. Ko sem bil na položaju, nisem vedel, da se je vrhovni štab s tovarišem Titom na čelu nahajal 200 do 500 metrov od nas. Vest, ki je prispela po dveh dneh težkih bojev od nas, da je tovariš Tito ranjen, nam je dala še večjo moč, čvrstost, strahovito smo se branili in napadali ter nam ni bilo pomembno naše življenje.

Po težkih borbah smo se umikali proti Sutjeski preko Dragoš sedla. Tu smo vodili dolge boje, ne vem koliko časa, morda deset do petnajst dni. V spominu mi je ostal

Vice Petrina: Iz treh obročev

čiti morebiten poizkus prehoda sovražnih sil preko porušenega mesta na Neretvi oziroma zavarovanje mostobrana. Ni nam bilo jasno, zakaj je bil most porušen in sam nisem mogel verjeti, da je to res. Medtem ko smo na področju Jablanice čakali na prehod preko Neretve, so nemške »štuke« ter artiljerija bombardirale most, civilno prebivalstvo, borce naših enot in ranjence. Pekel je bil strahoten, bombe so padale na nemočne civiliste, pobijale otroke in starčke, tako da si še danes ne morem zamisliti, da je sploh lahko kdo ostal živ in prešel reko Neretvo. Na tem položaju sem bil približno dva dni, dokler se naše enote niso začele pomikati preko pontonskega mostu, ki so ga naredili naši inženirji. S prehodom operativnih enot, civilistov in bolnice z ranjenci preko Neretve je bila naša največja naloga opravljena. Ko je naša enota dohitela ranjence in ko smo videli izmučene tovariše, ki so nosili na nosilih težke ranjence, smo obesili svoje orožje okoli vratu ter pomagali nositi ranjence naprej. Naša prostovoljna pomoč in zahvala v očeh ranjenih nam je dala dodatne moči, da smo lahko skupno prenesli ranjence do mesta, ki ga je odredil vrhovni štab. Naša enota pa je nato nadaljevala pohod proti Ivan Sedlu in Zelengori.

Na tej poti pa so se začele težke borbe z ustaši, četniki, Italijani in Nemci, v katerih smo mislili, da ne bomo ostali živi. Borbe so trajale dolgo, ne vem koliko časa, iz juriša v juriš, štiri do petkrat dnevno po visokem snegu, ki je segal do kolen in ponekod še čez. Četniška enota je napa-

podvig komandanta III. bataljona I. proletarske brigade, ki je brez ukaza, na lastno odgovornost obšel sovražnika, ga od zadaj na hriba Vjerski obkolil ter napadel v jurišu v času večerje. Presečenje Nemcev in ustašev je bilo veliko, sovražnik se je umikal s svojih položajev proti robu hriba in ker ni bilo izhoda, so vojaki z višine štirideset do petdeset metrov skakali v globino. O tem sem se prepričal leta 1958, ko so zbrali okostja borcev na Sutjeski. Slovenec, ki je služil vojaški rok in je sodeloval pri zbiranju okostja borcev, mi je ob tej priložnosti opisal, da je slučajno naletel na tifusarja, ki je imel puško okoli vratu, bil pokrit z odejo ter nasklonjen na buke, puškina cev pa se je zadržala približno tri centimetre v jedro drevesa. Ni mogel verjeti, da je bila bitka tako strašna.

Ker smo bili obkoljeni v dolini Sutjeske s tremi sovražnimi obroči, smotili smo za vsako ceno zapustiti dolino Sutjeske ter se začeli prebijati v smeri Balinovaca.

Ko smo tako prebili prvi obroč na Sutjeski, smo se premikali proti Balinovcu, kjer smo razbili drugi obroč sovražnika. Pred Miljevinu pa smo naleteli na tretji obroč. Na ta preboj smo se pripravljali cel teden. Borbe so bile izredno težke in prve dni nismo imeli uspeha, saj je sovražnik krčevito branil položaje, v katerem sestavu so bile tudi tankovske enote. Na ukaz tovariša Tita so prostovoljci v nočnem času z bombami jurišali na njihove položaje, razbili njihovo obrambo, jim uničili tanke in tako omogočili prost prehod našim enotam proti Jahorini v smeri severne Bosne.

Vaso Starović:

Ponosen sem, da sem bil Titov partizan!

Vrhovnega komandanta in vojnega tovariša v slavnih bitkah na Sutjeski in Neretvi ter srečanj z Josipom Brozom-Titom se spominja borec I. proletarske brigade VASO STAROVIĆ:

»V tem trenutku težko najdem besede, s katerimi bi mogel izraziti vso svojo ljubezen in bolečino, ko je prenehalo biti srce našega velikega očeta, našega komandanta, predsednika republike Josipa Broza-Tita.«

Ponosen sem, da sem bil partizan v vojski, ki jo je vodil tovariš Tito in ponosen sem, da danes živim v naši socialistični samoupravni Jugoslaviji.

Nikoli ne bom pozabil trenutka, ko sem prvič srečal tovariša Tita. To je bilo 5. marca leta 1942 v Foči, v mojem rojstnem kraju, ko je bil pred železniško postajo postrojen Kragujevski bataljon slavne I. proletarske brigade. Naša mladinska četa, sestavljena iz mladih fantov in deklet, je poslušala napore besede tovariša Tita in mu predala zastavo bataljona. Prav tako sem ponosen, da sem se udeležil prireditve ob prvem maju leta 1942, ko smo se vračali z uspešnih akcij, ki jih je izvedla I. proletarska brigada v vzhodni Bosni. Borci smo skupaj s predsednikom Titom praznovali 1. maj v svobodni Foči. Živo se spominjam 7. novembra leta 1942, ko je bila v Petrovcu sestavljena Prva proletarska divizija v Jugoslaviji in ko je naša brigada, postrojena pred našim vrhovnim komandantom tovarišem Titom, častno prejela vojno zastavo brigade. S kakšnim ponosom smo zrlili v lik tovariša Tita, poslušali vsako njegovo besedo! Kako ponosni smo korakali pred njim! Pod za-

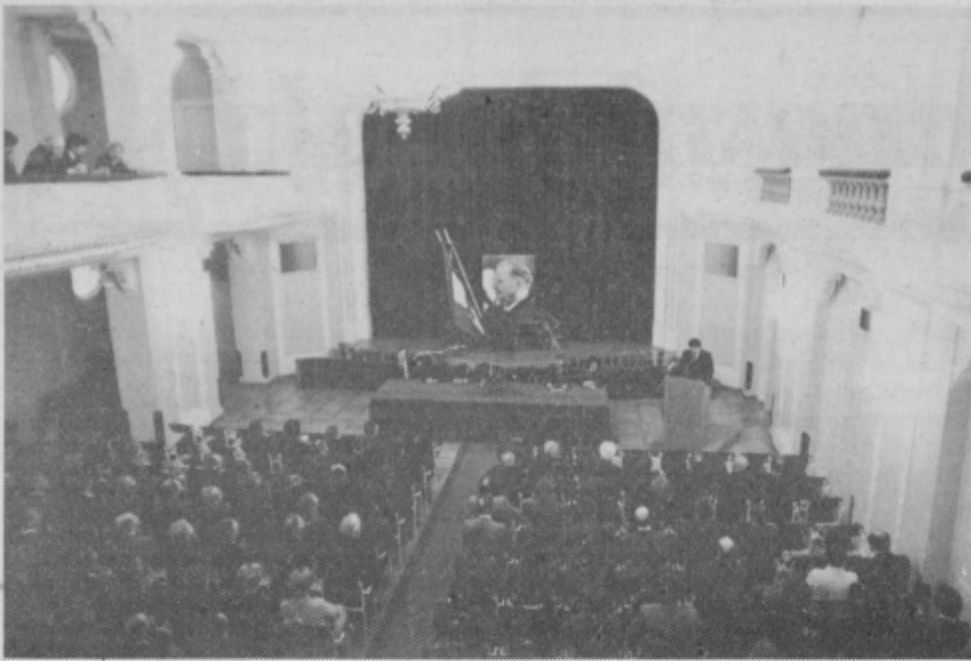
stavo I. proletarske brigade, pod neposrednim vodstvom tovariša Tita smo se borili v bitki na Neretvi, na Sutjeski: ko smo reševali ranjence in izvojevali bitko nad nadmočnim sovražnikom v najtežjih okoliščinah, ki lahko dolete človeka. Danes, ko prav tako dežuje, se spominjam nekega deževnega jutra na Sutjeski. Bilo je okrog četrte ure, ko smo po napornem pohodu malo počivali. Kako so nam zasijali obrazi, ko smo zagledali kolono Vrhovnega štaba s tovarišem Titom na čelu, ki nas je tako pogledal... ki nam je z izrazom velikega dostojanstva in herojstva vliil novih moči za nadaljnji boj do končne osvoboditve naše drage domovine. Ponosno je biti partizan, Titov vojak, ponos je, stati v jugoslovanski armadi, katero so po vojni čakale velike in težke naloge: jačati jo, razvijati, ustvariti takšno armado, ki je sposobna ohraniti sadove naše revolucije, bratstvo in enotnost narodov in narodnosti Jugoslavije.

Biti v takšni armadi, živeti v takšni domovini je ponos za vsakega človeka.

Ne morem verjeti, da sem 4. maja slišal prvo obvestilo predsedstva Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, da je prenehalo biti srce tega velikega človeka. Titove ideje, njegova velika dela, njegove misli bodo živele z nami. Borili se bomo, da ohranimo vse, kar smo pod vodstvom tovariša Tita zgradili, da bomo dalje gradili našo samoupravno socialistično Jugoslavijo in na ta način najboljše in najlepše izrazili naše spoštovanje in ljubezen do našega Tita.«

M. A.

Celje: Tito je kakor svoboda

V ponedeljek dopoldne je bila v Celju ob smrti predsednika republike tovariša Tita žalna seja vseh vodstev družbenopolitičnih organizacij in občinske skupščine. Na žalni slovesnosti je o življenjski poti, delu in misli tovariša Tita govoril Aleš Ilc, sekretar občinskega komiteja ZKS Celje, ki je orisal tudi Titovo povezanost z delavskim Celjem. Aleš Ilc je med drugim dejal:

»Niti danes, niti kdaj pozneje ne bomo govorili o Titovi zapuščini. Ne bomo ostali le pri navajanju njegovih citatov. Niti ne samo pri proučevanju njegovega življenja in dela. Kajti mi živimo v Titovi dobi in snovali bomo družbo, ki ji je Tito vklesal neizbrisno podobo. Titovo življenje in delo sta eno z našo ljudsko revolucijo, z vsemi nami, jugoslovanskimi narodi in narodnostmi, z vsemi občani in samoupravljalci, ki hočemo osmišljeno živeti v svobodni in samoupravni družbi. A tudi z vsem naprednim človeštvom, ki je že zdavnaj vzelo Tita za svojega, kajti Tito je kakor boljši kruh, je kakor upanje, kakor svoboda, nekaj, kar si človek preprosto želi v življenju doseči in spremeniti.«

Z žalne seje so poslali tudi sožalne brzojavke predsedstvu SFRJ, Centralnemu komiteju ZKJ, predsedstvu SRS in Centralnemu komiteju ZKS.

Foto: D. S.

Slov. Konjice: Tito živi, ostal bo med nami

S temi besedami so konjiški delovni ljudje in občani uokvirili osrednjo žalno sejo najodgovornejših družbenopolitičnih, samoupravnih delegatskih in skupščinskih delavcev.

Sejo je v polnem Kulturnem domu začel sekretar občinske konference ZK Maks Brečko, svečani govor pa je imel dosednji predsednik skupščine občine Franc Ban. Seji je prisostvoval tudi Janez Zahraštnek, sekretar Medobčinskega sveta ZK za celjsko območje.

Ob tej priložnosti so tudi odprli tri žalne knjige, ob katerih so stali na častni straži pripadniki teritorialne obrambe, borčevske in mladinske organizacije.

Že v nedeljo, 4. maja se je v Slovenskih Konjicah sestal komitej za splošni ljudski odpor in družbeno samozaščito, ki je izdal poseben razglas, skupno s predsedstvom občinske konference SZDL. Ta razglas je bil v ponedeljek objavljen tudi v posebni izdaji konjiškega glasila, v katerem je bil še pregled žalnih svečanosti po vseh krajevnih skupnostih konjiške občine. Že v ponedeljek so imeli takšno sejo v Ločah, v torek v Stranichah in Tepanju, v vseh ostalih krajevnih skupnostih občine Slovenske Konjice pa včeraj. Podobno je bilo tudi v konjiškem združenem delu, ki je na žalnih svečanostih in zborih osvetlilo lik našega ljubljenelega predsednika Tita.

MITJA UMNİK

Žalec: Bolečina, a tudi ponos

Savinjski hmeljarji so se nemo zazrli, pa vendarle ponosni vzravnali kot ponosno stoje hmeljevke sredi doline zelenega zlata. Statve preboldskih tekstilcev so žalostno tkale nove metre tkanin in polzelski nogavičarji so se za trenutek zazrli v lepe, sodobne proizvodne dvorane, rojene v Titovem času. Usnjariji na Vranskem, livarji v Ferralitu, keramiki v Libojah ter šivilje v Petrovčah in Preboldu doživljajo težko bolečino združeno z odločnimi željami, da bo treba naprej. Tako kot doslej. Kajti Tito ni umrl. Človek, ki ga imajo v srcih otroci, matere, očetje, stari zabukovski rudarji... takšen človek ne more umreti. Kot da to pojejo tudi smreke in bukve okrog Šmiglove zidanice, kjer je bila pred 42 leti prva konferenca KPS in se je udeležil tudi tovariš Tito.

Komemorativne slovesnosti so bile na vseh osnovnih šolah, šoli s prilagojenim učnim programom ter centru usmerjenega izobraževanja že v ponedeljek dopoldne. Prav tako tudi v vseh delovnih organizacijah. Osrednja občinska žalna seja je bila v torek popoldne v Hmezdovi dvorani v Žalcu, kjer je zbranim spregovoril predsednik skupščine občine Vlado Gorišek. Včeraj in danes se vrste komemorativne slovesnosti v dvajsetih krajevnih skupnostih žalske občine. Od ponedeljka naprej se tisoči vpisujejo v knjigo žalosti v Savinovem razstavnem salonu.

JANEZ VEDENIK

Branil je »detinjstvo« drugih, čeprav svojega ni imel

Ponedeljek, 5. maja 1980. Ura je bila deset dopoldne. Ploščad v centru Velenja je bila prazna. Sivina, dež, nerazcveteni rdeči tulipani. Sredi blokov in zgradb mogočna Titova skulptura, ki je od zdaj naprej Titov spomenik. Iz kulturnega doma odmevajo po ploščadi zvoki žalnic... Velika dvorana kulturnega doma je bila povsem polna. Veliko ljudi je celo stalo med vhodnimi vrati, da bi prisostvovalo žalni seji ob smrti tovariša Tita.

Zatemnjen oder. Dva reflektorja, ki sta osvetila državno zastavo pod katero so bili venci in Titovo veliko sliko pod katero je bil ogromen šopek rdečih nageljnov. Sredi odra platno, kamor so med svečanostjo projicirali slike s Titovih obiskov v delavskem, rudarskem Velenju.

Svečanost ob smrti tovariša Tita je začel predsednik Občinske konference SZDL Velenje Tone Šeliga, za njim pa je o liku tovariša Tita govoril sekretar komiteja OK ZKS Janez Miklavčič.

Z žalne svečanosti so poslali predsedstvu SFRJ in predsedstvu CK ZKS brzojavko in v njej med drugim zapisali:

»Delavci, komunisti in občani Velenja smo še posebno tesno povezani z uresničevanjem vseh Titovih idej socializma, saj je Velenje postalo vizija socialistične izgradnje, ob kateri se je tovarišu Titu na vsakokratnem obisku vradostilo srce. Zavedamo se odgovornosti do naše družbe, odgovornosti zvezi komunistov in odgovornosti tovarišu Titu, ki nam je s svojo genialnostjo idej in odločnostjo v borbi zagotovil to, kar danes uživamo. Zato še enkrat zagotavljamo, da poznamo samo eno pot – Titovo pot, poznamo samo eno Jugoslavijo, Titovo Jugoslavijo. To je naša trdna odločenost. Obljubljamo in zapiramo, nikoli ne bomo skrenili s Titove poti, naše poti.«

TONE VRABL

Vojaki svojemu vrhovnemu komandantu

Včeraj ob 12. uri je bila na dvorišču celjske vojašnice žalna komemoracija za umrlim vrhovnim komandantom jugoslovanskih oboroženih sil tovarišem Titom. O njegovem liku ter poti v bodoče, je govoril Nikola Mitrić. Sicer pa je tako kot povsod, tudi v celjski vojašnici ob vesti o smrti tovariša Tita, zavlada neizmerna žalost. Vojaki in starešine so se na predhodnih srečanjih poklonili spomenu velikega sinu Jugoslavije, borca za mir in neodvisnost tovariša Tita ter tako kot vsi ostali trdno obljubili, da bodo še odločneje in zvesteje nadaljevali pot, ki jo je v dolgih letih z velikim naporom in ljubeznijo po lepem začrtal tovariš Tito.

Na dvorišču vojašnice so vojaki tudi uredili izložbena okna z gradivom o življenju in smrti tovariša Tita, pred vojašnico pa so zastave na pol droga v slovo nepozabnemu in enkratnemu komandantu naših oboroženih sil.

T. VRABL

Sožalje iz ZRN

Ob smrti vašega šefa države in partije Josipa Broza Tita prejmite naše iskreno sožalje. Z maršalom Titom je umrl vizionar in hrabri borec socialističnega napredka in miru ljubnega sožitja med narodi. Žalujemo z vami za velikim možem.

Reisache
Nemška sindikalna zveza
Okraj Konstanz

To je besedilo brzojavke, ki so jo poslali celjskemu občinskemu sindikalnemu svet sindikalisti iz Konstanz. V tem času pa je v Celju tudi sindikalna delegacija iz Singena, ki jo vodi Heinz Rheinberger. Delegacija je v ponedeljek popoldne obiskala tudi Likovni salon, kjer je vodja delegacije vpisal v spominsko knjigo: »Želim jugoslovanskim narodom da bi nadaljevali z uresničevanjem Titovih idej!«

Foto: D. N.

Laško: Poklon Titovemu liku

V ponedeljek je bila v Domu Dušana Poženela v Laškem žalna svečanost. Poleg delegatov vseh zborov občinske skupščine so se umrlemu predsedniku Titu, njegovim velikim mislim, idejam in delu, poklonili tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih interesnih skupnosti, prvoborci in še mnogi družbenopolitični delavci. Govoril je predsednik Skupščine občine Laško Jože Rajh in sekretar občinskega komiteja Zveze komunistov Laško Cveto Knez. S tega žalostnega srečanja so poslali sožalno brzojavko predsedstvu SFRJ in CK ZKJ.

M. A.

Kurirčkova pošta je zastala

Mladi slovenski kurirji, ki po petih progah po skrivnih poteh nosijo kurirčkovo pošto, se v teh dneh izmenjujejo na častni straži ob svoji pošti. Namenili so jo svojemu najdražjemu vzorniku. 5. maja, ko je onemelo veliko srce človeka in prijatelja mladih, so kurirčki Šentjurja sprejeli v varstvo torbico od svojih vrstnikov iz šmarske občine. Kurirčkova pošta zdaj počiva ob dostojanstveni mladi straži na katero je bil naš ljubljeni maršal tako zelo navezan in jo imel srčno rad.

Foto: M. P.

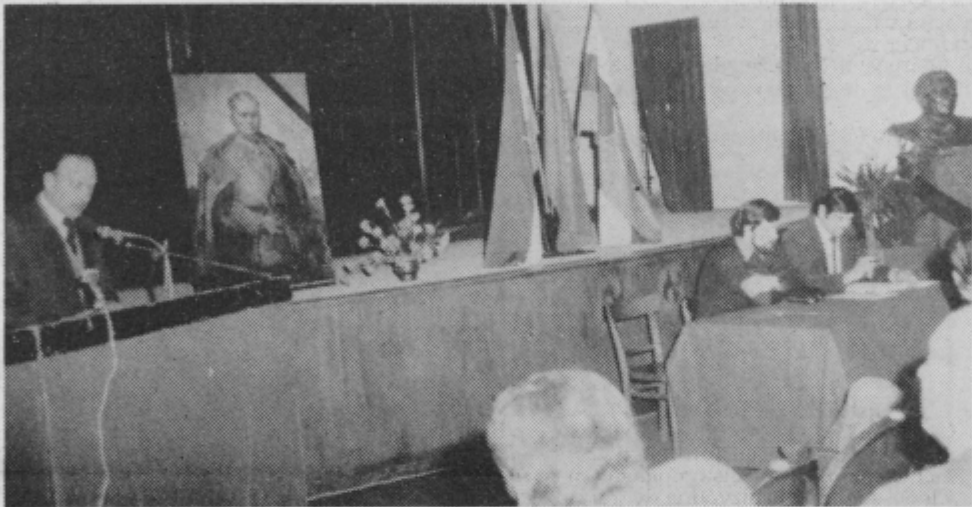
Maršalu Titu

Tak je naslov tretje številke letošnjega, devetega, letnika glasila Osnovne šole Stranice. Sicer pa so na naslovni strani, ki jo krasi še slika pionirja – partizanskega kurirja, še zapisali »Posvečeno maršalu Titu«. To je glasilo »TV-33«.

Glavni zapis učencev Osnovne šole »Veljko Vlahovič«, Stranice, nosi naslov »Umrli je naš Tito.« V njem so zapisali:

»Naša srca so zatrepetala, ko smo zvedeli za tvojo smrt. Četrtega maja 1980 je ob 15.05 za vedno nehalo biti tvoje plemenito srce. Vsa naša domovina in ves svet sta se odela v žalost. Bil si junak v borbi in boleznih. Ostal boš v naših srcih kot svetla luč prihodnosti.«

In potem zapisi in pisma pa pesmi... »Vesela sem, da živim v deželi, ki jo vodi tovariš Tito...« risbice in drugo... vse delo mladih rok, veliko toplih in iskrenih besed... vse posvečene drage mu tovarišu Titu.

Štorski železarji: Mi smo Titovi

Štorske železarje je globoko pretresla vest o smrti ljubljene predsednika Tita, vendar jih je tudi spodbudila za še večje in boljše delovne ter proizvodne rezultate. Prav dobro se zavedajo, da več ton železa in jekla pomeni najboljši dokaz ljubezni in spoštovanja do predsednikovega dela.

V ponedeljek so orisali lik predsednika Tita na osrednji komemorativni seji delovne organizacije železarne Store v Kulturnem domu, naslednji dan in včeraj pa so bile žalne svečanosti in zbori delavcev po vseh temeljnih organizacijah združenega dela in samoupravnih delovnih skupinah. Prav s samoupravnimi delovnimi skupinami, najprej kot obliko zbora delavcev, nato pa tudi z drugimi samoupravnimi razsežnostmi, so štorski železarji med prvimi na širšem celjskem območju odprli novo poglavje v poglobljanju delavskega samoupravljanja.

Z osrednje žalne svečanosti so poslali tudi sožalno brzojavko obema predsedstvom, naše partije in države.

MITJA UMNİK

Velenje ob Titovi smrti

● Žalne svečanosti v velenjski občini so bile po delovnih organizacijah že v ponedeljek zjutraj, v REK Velenje pa ob 13. uri. Po krajevnih skupnostih so bile v ponedeljek popoldan in v torek ves dan. Podobno je bilo tudi po šolah.

● Ob Titovi smrti so v Velenju v avli Kulturnega doma ter Družbeno političnih organizacij pripravili priložnostni razstavi slik tovariša Tita ter njegovih knjižnih del. Vsak dan je izšla tudi posebna številka »Našega časa«, kjer so zabeleženi vsi podatki o akcijah delavcev in občanov velenjske občine v teh težkih trenutkih.

● V avli skupščine občine Velenje so takoj po ponedeljkovi žalni svečanosti odprli knjigo žalosti, kamor se množično vpisujejo občani in delovni ljudje. Kot prvi se je vpisal član sveta federacije Franc Šmon iz Zavodnj, za njim pa sekretar Medobčinskega komiteja ZKS za celjsko območje Janez Zahraštnik.

● Današnji dan (četrtek) v velenjski občini ne bodo delali. Dve uri pred začetkom pogrebne svečanosti v Beogradu se bodo občani in delovni ljudje velenjske občine zbrali na Titovem trgu ter se tako zadnjič poslovili od velikega prijatelja, borca, voditelja, človeka. Ta dan bodo z delom nadomestili v eni izmed prihodnjih sicer prostih sobot.

TV

Pot tovarištva

Globoko pretresen in rahel v visoki starosti je Lojze Diacci, s Trnovega pri Rimskih toplicah, član Sveta republike in ustanovni član pokrajinskega odbora OF za Štajersko povedal: »Bil sem na obisku pri sinu. Globoko sem bil pretresen ob vesti, da smo izgubili našega dragega maršala Tita. Vzela nam ga je smrt v času, ko bi ga še tako potrebovali. In ne samo mi. Vsemu človeštvu bi bil v času hudih nemirov še kako potreben. Vse, kar smo se naučili, vse kar danes znamo, je delo predsednika Tita. To je bil človek, ki nas je popeljal na veliko pot tovarištva, ljubezni med narodi in narodnostmi Jugoslavije in na pot napredka. Prepričan sem, da imamo danes dobro predsedstvo, ki nas bo v duhu Titovih idej vodilo novim zmagam naproti.«

M. A.

Mozirje: Bolečina, ki daje moč

Tudi Gornja Savinjska dolina je zavita v bolečino in žalost, toda takšno, ki daje moč, ki je »zahteva po nadaljnjem izgrajevanju naše družbe, je velika obveznost in dolžnost, da se enotno, zavestno, vztrajno, odločno in neomahljivo bojujemo za tak svet, za kakršnega je izgorel predsednik Tito,« so med drugim zapisali v proglasu predsedstva Občinske konference SZDL ob smrti tovariša Tita.

V krajih ob gornjem toku Savinje in ob Dreti so se že od ponedeljka dalje vrstile v delovnih kolektivih, šolah in krajevnih skupnostih žalne svečanosti, osrednja občinska pa je bila v ponedeljek, 5. maja pozno popoldne, na kateri so se v prosvetnem domu v Mozirju zbrali delegati zborov občinske skupščine, člani izvršnega sveta, vodstev občinskih družbenopolitičnih organizacij, krajevnih in interesnih skupnosti in drugi.

Na njej je o Titovi poti in delu, o življenju voditelja, misleca, ustvarjalca, heroja naše revolucije ter graditelja neuvrščene samoupravne Jugoslavije spregovoril predsednik Občinske skupščine Hinko Čop. V teh besedah se je z bolečino v srcu spominjal tudi dveh obiskov predsednika Tita v Gornji Savinjski dolini, maja 1952. leta pri Plesnikovih v Logarski dolini in julija 1968. leta v Robanovem kotu. Oba obiska sta ostala v nepozabnem spominu tudi med prebivalci Luč ter delavci nazarskega GLIN in Mozirjani.

Z osrednje komemorativne seje so poslali predsedstvu SRS sožalno brzojavko, sprejeli pa tudi proglas predsedstva Občinske konference SZDL.

V Mozirju so odprli žalno knjigo, v katero se je že prvi dan vpisalo veliko število domačinov.

MB

Šmarje pri Jelšah: Naš dolg je velik

»Ugasnil je plamen, ki je sedem in več desetletij podžigal revolucionarni žar v naši domovini in v svetu, ki je bičal krivice in izkoriščanje in je v svojem siju zlatil pravičnost, svobodo, enakopravnost delavca. Umrli je tovariš Tito.«

S temi besedami je nagovoril nemo množico predsednik občinske skupščine Šmarje pri Jelšah Darko Bizjak na žalni seji vseh treh zborov skupščine, ki so se je udeležili tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij in skupnosti ter delovnih organizacij. Žalna slovesnost je bila v ponedeljek 5. maja v kulturnem domu.

Po končani minuti, v kateri se je molčeča množica pogreznila v še globlji molk in z njim počastila spomin na velikana našega časa, je sekretar občinske konference zveze komunistov Milan Pugelj orisal veličino človeka in državnika, delavca in komunista.

MBP

Žalna seja v Šentjurju

V ponedeljek, 5. maja so se na osrednji komemorativni slovesnosti zbrali v šentjurskem kulturnem domu predstavniki družbenopolitičnega življenja v občini in počastili lik velikega moža, tvorca naše socialistične samoupravne družbe in ustanovitelja gibanja neuvrščenih. O Titovem življenju in o njegovi bogati zapuščini je govoril predsednik skupščine občine Šentjur Stane Lesnika.

Istega dne so v prostorih skupščine občine v Šentjurju odprli žalno knjigo, v kateri bodo svojo globoko žalost in spoštovanje izražali delovni ljudje in občani šentjurske občine.

MP

Knjiga žalosti v Žalcu

Prvi na našem območju so se pričeli vpisovat v žalno knjigo občani in delovni ljudje v žalski občini. Knjigo so odprli že ob sedmi uri zjutraj v Savinovem razstavnem salonu in do danes je v njej nekaj tisoč podpisov.

Foto: T. T.

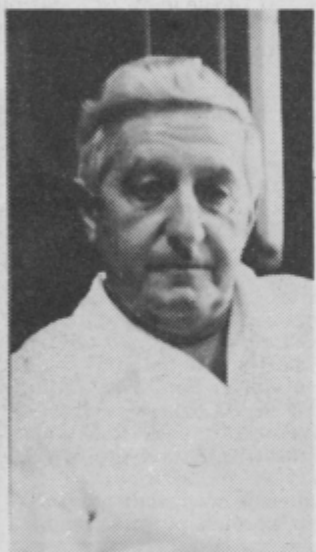

»Prava je!«

Tako je dejal predsednik Tito ob svojem zadnjem obisku 10. maja 1979 v Bistrici ob Sotli, ko si je ogledal kip svoje matere, postavljen pred osnovno šolo, ki nosi njeno ime. Tedaj se je vpisal tudi v šolsko spominsko knjigo s temi besedami:

»U ovoj školi, koja nosi ime moje majke, želim, da se mlade generacije vaspitavaju u duhu tekovina naše revolucije.«
Foto: D. M.

»Čudovit človek«

Prof. dr. Herbert Zaveršnik iz zdravilišča v Rogški Slatini:

»Srečo sem imel, da sem prišel v službo v Rogško Slatino leta 1969. Komaj nekaj dni sem bil tu, ko so mi povedali, da bo prišel na obisk predsednik Tito. Bil sem vse iz sebe. Sprejeli smo ga pred »Pošto«. Potem, v njej, sem sedel poleg marša-

la. Na drugi strani je sedel tovariš Djinovski. Takoj se je razvil silno zanimiv pogovor. Tovariš maršal je bil zelo dobro razpoložen. Ko je ugotovil, da imam rad glasbo, mi je povedal, da tudi sam igra klavir. Za sprostitev, je dejal, igra Chopina – ampak na lažji način. Govorila sva tudi o lovu in omenil je, da je ustrelil medveda, ki sploh ni bil privezan.

Spremil sem ga do avtomobila in se tam poslovil z željo, da se kmalu zopet vrne v Rogško Slatino. In je rekel: »Prav sigurno se vrnem.« Žal, tega nismo dočakali.

Res je bilo moje srečanje z maršalom bežno, le dobro uro je trajalo, toda že v tem času sem sprevidel, kako so ga morali imeti radi, kako so ga ljubili ljudje, ki so bili z njim. Razumel sem, da zanj, da z njim pač ni težko iti skozi ogenj in vodo. Zame je to neizbrisen spomin. Nikoli ne bom pozabil tega srečanja, ki mi je razkrilo, da ni le velik državnik, ampak tudi čudovit človek.

»Ne morem verjeti«

Marica Špiljak, natakarcica, je stregla tovarišu Titu, ko je obiskal Šmarje pri Jelšah.

»Dobro se spominjam. Bil je praznik in sem bila prosta. Nepričakovano me je poklicala upravnica. Rekla je: »Tako moramo vse pripraviti, ker imamo za jutri veliko naročilo.« Seveda smo bili vsi radovedni, kaj bo. Ni nam povedala takoj. Šele drugo jutro. Nisem mogla verjeti, da bom ravno jaz tako srečna. V vseh enaindvajsetih letih dela v gostinstvu še nisem doživela take sreče. Dolgo potem še nisem verjela, da sem to res jaz doživela, da sem res stregla tako velikega človeku.

Tako je to. Takrat nisem mogla verjeti, da sem tako srečna, zdaj pa ne morem verjeti, da ga ni več med nami. Še vedno upam, da še je kje, da bo še prišel v Šmarje.

Občani so zapisali v knjigo žalosti

Delali in ustvarjali bomo po tvoji poti: človek za sočloveka.

Dragi Tito, hvala, ker si nas naučil ljubiti in spoštovati vse narode na svetu in nam pokazal pot v lepšo prihodnost.

Tito zame ni mrtev. Nesmrten bo v mojih treh sinovih, ki jih bom vzgajala v Titovem duhu.

Srečni smo, da si živel, dragi Tito. Ne bomo te razočarali.

Vedno boš z nami, naš Tito. Živel boš v našem delu.

Tito ni mrtev. Tito smo mi vsi.

Umrl je naš tovariš TITO

Dopolnje 4. maja, nas je pretresla žalostna vest, da je preminelo biti naše največje dragega tovariša Tita. Zgledil nam je naša nova Jugoslavija. Bil je največja srečnost naša in narodnosti. So njegovi razlugi imela jugoslavija, pridržuje po vseh državah. Tovariš Tito je postal simbol naše države. Titovo delo je neponovljivo. S Titom smo razmogli v boju in pridržali slovo svobode. Tito je postal državljani sveta – sin ljudstva. Tovariš Tito bo še naprej živel v naših srcih in mi bomo hodili po njegovi načrtani poti.

*Bogo tabis h.a.m.
v. Rado - Slavko - Blander
Lelje*

Tito – naš velik učitelj

Smrt predsednika republike tovariša Tita je globoko presunila tudi mladince, ki jim je bil Tito vselej najdražji učitelj. Radi so poslušali njegove besede in zapomnili so si, ko je Tito nekoč dejal: Mladini, kot je jugoslovanska, se ni bati za prihodnost! Mladi so ponosni, ker živijo v Titovem času in ponosni zato, ker bodo nadaljevali pot, ki jo je začrtal njihov ljubljeni Tito.

Čeprav je bolečina ob izgubi dragega predsednika huda, so mladinci Pedagoškega šolskega centra v Celju vseeno s srčnostjo in ponošom govorili o Titu.

Karmen Lešer: »Tito – ta beseda mi pomeni srečo, mir, nekaj, kar se ne da popisati, srečen občutek. Zame Tito ni samo osebnost, je vizija prihodnosti, lep pogled na svet.«

Nives Florjanc: »Tudi meni pooseblja Tito vse, kar je

na tem svetu lepega. A sedaj ko ga ni več, bo težje. Kajti pomenil je srečo za vse nas, za ves svet.«

Metka Pratengrazer: »Ko izgovorim besedo Tito, mi slini na ves delavski razred Jugoslavije, na samoupravljanje in socializem. Tito mi pomeni srečo, svobodo in ljubezen. Da je umrl, ne moremo dojeti. Živel bo v nas še naprej.«

Jasna Vahčić: »Tito bo med nami večno živel. On sploh ni mrtev, kajti zapustil je svoja dela, ki bodo v nas večno živele.«

Tadej Zupančič: »Ne vem, kaj naj rečem. Zmeden sem. Vem samo to, da je bilo Titovo delo in življenje tako, da bi moralo postati vodilo slehernemu mlademu človeku.«

Vito Babič: »Tito nam je pomenil simbol sreče, svobode, enakosti. A šele ko je umrl, smo spoznali njegovo pravo veličino.«

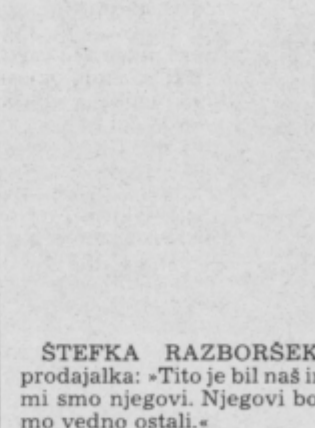
Nema žalost v srcih

DANICA BEROŠEVIĆ, dijakinja CUI: »Mladi vemo, da smo tako srečni zato, ker smo imeli Tita, ki nas je vodil in učil. V ponedeljek dopoldne, ko smo gledali televizijski prenos iz Ljubljane, smo jokali, v naših solzah pa se je zrcalilo prepričanje: Tito, ne bomo te razočarali.«

JOZE SALEJ, Gotovlje: »Velik kos kruha nam je rezal naš Tito. Tito ni umrl, ker nikdar ne more umreti. To bomo vedno in povsod dokazovali, kajti samo tako je prav in pošteno.«

STEFKA RAZBORSEK, prodajalka: »Tito je bil naš in mi smo njegovi. Njegovi bomo vedno ostali.«

RADE ČIRKOVIĆ iz Kruševca: »Naš Tito se je na vsa četrta koraka boril za bratstvo in enotnost in za poštenje. Srečen sem in ponosen, da smo njegovo veliko idejo uresničili tudi Kruševčani. Zalečani in vsi, ki smo iz Kruševca prišli v Slovenijo, oz. roma v Zalec v hotel Goldina Rubin, bomo na vsakem koraku in z vsakim dejanjem dokazovali, da smo vredni sinovi našega velikega očeta.«

JANEZ VEDENIČ

Ne morem verjeti, da ga ni več

Obsotelje je bilo ovito v žalost. Ni bilo veliko ljudi na cesti, ko smo se vozili proti Trebčam, kjer danes živi bližnja sorodnica predsednika Tita, sestrična ANA KOSTANJŠEK. Mirne roke, ki že enainosemdeset let ne mirujejo, je sklenila v naročje. Sem pa tja si je popravila ruto, odela se je v črno. Sprva je besede samo zlogovala, potem je zmogla oblikovati misli. »Kaj naj rečem o človeku, ki mi je bil vse življenje tako blizu in ni nikoli pozabil name. Preprosto ne morem verjeti, da ga ni več. Zadnjič sva se videla lani, ob otvoritvi osnovne šole v Bistrici. Tam me je pogrešil, zato so prišli potem pome. »Pa zakaj se kriješ pred mano?«, mi je rekel in me potegnil bliže. Potem sva sedela ob mizi skupaj, bil je dobro razpoložen, nasmejan. Takrat nisem mislila, da se vidiva zadnjič.

V spominu mi bo ostal kot dober in odločen človek. Veliko vtisov je pustil, a jih ne morem zbrati v tem trenutku. Morda kdaj drugič, ko bodo misli bolj zbrane. Ko je pred tednom dni v muzeju prenočevala šafeta, sem se vpraševala, če jo bo še sprejel. Zgodilo se je, da je ni.

ZDENKA STOPAR

Prva se je vpisala Ana

Spominska žalna knjiga v osnovni šoli Marije Broz v Bistrici ob Sotli je bila pripravljena že v ponedeljek, v dopoldanskem času. Prva se je vanjo vpisala Titova sestrična enainosemdesetletna Ana Kostanjšek iz Trebč. Potem so se vpisovali krajani, otroci, med katerimi se je tovariš Tito zadrževal še lani, desetega maja.

FOTO: A. S.

Na nas je, da gradimo dalje

Spokojno in tiho je bilo ponedeljkovo jutro v Šentjurju. Solze žalosti je izpiral dež. Za okni hiš in delovnih organizacij so delovni ljudje in občani ob televizijskih in radijskih sprejemnikih zadnjič pospremili ljubljene maršala iz mesta herojev.

In že naslednji hip so spet zabrnili stroji v tovarnah; nad knjigami so se v šolskih klopih spet sklonile male glave. »Učiti se, učiti in zopet učiti se!« Tako je naročil mladim Tito.

Spomini ne umrejo. Svetli ideali in trdno začetane poti tudi ne. Umrl je arhitekt naše samoupravne socialistične domovine, miru in neuvrščenosti. Ta vest je težko odjeknila tudi med občani in delovnimi ljudmi šentjurske občine.

Peter Hlastec, podpredsednik skupščine občine Šentjur je obudil spomin na prvo srečanje s tovaršem Titom: »Bilo je v začetku maja leta 1974, ko se je tovariš Tito mudil v naši občini. Prišel je na Planino obiskat brigadirje, ki so ga skupaj z množico občanov navdse prisrčno sprejeli. Veliko je spraševal o boricah, ki živijo na Kozjanskem. Pogovarjal se je z nami o razvoju naše občine in nam zaželel veliko delovnih uspehov. Obujal je spomine na svojo mladost onkraj Sotle...

Izgubili smo največjega sina naše domovine, ki je gorel in izgoreval za našo svetlo bodočnost.

Slavko Pečenko, večkratni brigadir: »Izguba je velika. Prevelika, da bi se jo dalo izraziti z besedami. Titovi brigadirji obljublamo, da bomo še naprej gradili in izgrajevali našo domovino tako, kot si je želel Tito, tako, kot si jo želimo mi.

Karel Klauški, delavec pri Ingradi: »Tovariša Tita ni več med nami. Ostale pa so njegove ideje in misli, ki bodo kašpot našega dela v prihodnje.

Janko Šlog, iz Ingrada: »Težko mi je ob misli, da smo izgubili ljubljene predsednika Tita. Vest o njegovi smrti me je zelo prizadela. Cel svet žaluje za njim.

Toni Zupanc, Šentjur: »Ne morem verjeti, da dragega Tita ni več

med nami. Obljublamo pa, posebno mladi, da bomo nadaljevali začrtano pot in se bojevali za svetle ideale naše prihodnosti.

Vinko Kupec, delavec pri Ingradi: »Vest o izgubi predsednika Tita je prizadela domala cel svet. Umrl je borec za mir in tvorec naše družbe. Na nas je, da gradimo naprej.

Vukadin Petrovič, delavec pri Ingradi: »Doma sem iz Banjaluke in včeraj zvečer sem se ravno vračal iz rodnega kraja. Bil sem na vlaku, ko sem zvedel, da je nehalo biti plemenito srce našega Tita. Težko je izbrati primerne besede ob tako veliki izgubi. Preprosto rečeno: radi smo ga imeli.

Rado Razdevšek, Šentjur: »Izguba tako velikega človeka je težak trenutek za vse nas. Toda prepričan sem, da bomo tudi v prihodnje trdno stopali po uhojeni poti.

Tine Vodusek, sekretar OK ZSMS Šentjur: »Mladina je izgubila velikega prijatelja in vzornika. A zapuščina predsednika Tita bo neizčrpni vir idej za nas in za prihodnje rodove.

Silvo Arzenšek, zaposlen pri obrtniku Milanu Tovorniku v Šentjurju: »Stisnilo me je v grlo, ko sem slišal vest o smrti predsednika Tita. Bil je in ostal bo naš vzor.

Stane Jager, zaposlen pri obrtniku Milanu Tovorniku: »Velika in neizmerna je bolečina. Vse, kar lahko v tem trenutku rečem je to, da vemo za pot v prihodnost.

Marjan Gradišnik, učitelj: »Izguba je velika, kot je velika žalost, ki preveva našo domovino in cel svet. To, kar nam je dal Tito, nam ne more nihče več vzeti.

Edi Jakob, pleskar: »Izgubili smo velikega moža. Človeka, ki nam je dal največ, kar sploh lahko kdo da. Bil je najbolj priljubljen državnik doma in v svetu.

Edvard Fjačko iz Ingrada: »Tito nam je umrl. Ob tej vesti je zastal dih vsem ljudem po domovini. Radi smo ga imeli. Še posebno otroci. Pogrešali bomo najljubšega državljanja Jugoslavije.

Otroci iz Bistrice ob Sotli so zapisali

Sprva nisem mogla verjeti, da je umrl tovariš Tito. Zelo sem žalostna, ker smo izgubili našega najboljšega in najdražjega prijatelja, revolucionarja in pobudnika neuvrščenosti, tovariša Tita.

Milka

Ob novici, da je umrl tovariš Tito, sem v srcu začutila nepopisno bolečino.

Cveta

Zelo sem žalostna, ker smo izgubili našega dragega Tita. Ne morem si predstavljati, da Tita ne bo nikoli več med nami, čeprav nam je lani obljubil, da nas bo še obiskal.

Stanko

Danes mi žalost prekriva obraz. Ni več tovariša Tita. Čutim se silno osamljena.

Vesna

Danes je zame najbolj žalosten dan. Umrl je naš veliki revolucionar, borec, graditelj miru, tovariš Tito. Vsi ga imamo zelo radi.

Pika

Ko sem sinoči izvedela, da je umrl tovariš Tito, me je zelo pretreslo. Zelo sem žalostna, da ga ne bo več med nami.

Stanka

Zelo me je prizadelo, ko sem zvedel, da je umrl naš dragi tovariš Tito. Ko smo lani dobili novo šolo, nas je obiskal in obljubil, da še pride. Naročil nam je, naj se pridno učimo, da bomo vredni člani samoupr. socialistične družbe.

Zvonko

Danes smo vsi žalostni. Žalostni smo, ker je umrl naš predsednik, voditelj, ki smo ga imeli vsi radi.

Ponosna sem, ker živim v Titovi Jugoslaviji, ki jo je osvobodil in nam priboril mir in svobodo.

Lidija

To, kar se je zgodilo včeraj, je nekaj najhujšega kar se nam je moglo zgoditi. Izgubili smo našega najdražjega človeka, tovarša Tita.

Matjaž

Lani ta čas je bil med nami

Otroci osnovne šole Marije Broz v Bistrici ob Sotli so ob našem obisku žalostno spremljali zadnje vesti o komemoracijah v naši domovini. Tudi oni so bili med prvimi, pripravili so žalno slovesnost takoj po prihodu v šolo. Strahotno so bili prizadeti, kajti ni še minilo leto dni, ko se je Tito ves nasmejan ob odkritju materinega kipa slikal z njimi. Takrat so mu stiskali roke, v teh dneh pa so onemeli od bolečine.

JOŽE POLJŠAK, ravnatelj šole: »Tako kot je bilo lani prijetno ob pričakovanju obiska tovariša Tita, tako zdaj ob obletnici je nasprotna vest hudo boleča. To je bil nož za naše srce. Nasmejan je bil lani še med nami, gledal je skozi okno rodni Kumrovec in se zazrl v kip svoje matere ter čez čas dejal: »PRAVA JE!«

BERNARDA BABIČ, 8. razred: »Ko sem ravno stopila v kuhinjo, sem po radiu zaslišala hudo novico. Onemela sem. Brat je bil solzen, mama je bila tiho. Še danes ne morem verjeti, da Tita ne bo več med nas. Lani se je z nami še fotografiral, pogovarjal, gledal naše učilnice, nam daroval stružnico za praktični pouk.

RIHARD KUNST, 5. razred: »Ko sem zvedel za Titovo smrt sem bil neizmerno žalosten. Umrl je človek, ki ga je poznal ves svet. Imel sem ga rad, bil je moj vzor, bil je naš jugoslovanski oče. Ko je sestra zvedela za žalostno novico je bila zelo potrta, mati pa je nemočno taval po kuhinji. Vsi smo ga dobro poznali in se z njim srečavali.

BORIS ŠPOLJAR, 5. razred: »Ko so prekinili televizijski program, sem takoj zasluhl, da se bo nekaj hudega zgodilo. Potem Terčkov tresoč glas in solze so mi privrele v oči. Takoj sem stekel ven in zastavo postavil na pol droga. Samo to sem takrat lahko naredil za državljana sveta, za našega ljubljene Tita.

ZDENKA STOPAR
FOTO: ALEŠ STOPAR

Titu tudi zadnji pozdrav športnikov

Tovariš Tito je bil vseskozi velik ljubitelj in navdušenec športa in telesne vzgoje. V mladosti se je sam aktivno ukvarjal s številnimi športi, kot plavalec, sabljač, rokoborec, dvigovalec uteži, pa tudi zdaj je našel čas za sprostitev in rekreacijo - lov, ribolov, keglanje, biljard...

Celjski športniki so s tovaršem Titom tesno povezani, kajti mnogi so bili zaradi svojih uspehov pri njem na sprejemu. Mnogi celjski športniki so dobili za svoje dosežke Titovo odlikovanje, prav tako tudi

društva. AK Kladivar ga je povabilo na odkritje spominske plošče Borisu Kidriču pa je tovariš Tito odpisal, da žal zaradi drugih obveznosti ne more priti na to slovesnost. Višek pa sta dosegli društvi Partizan v Štoreh in Celju - Gaberje, ki sta v zadnjih dveh letih osvojili za svoje široko in kvalitetno delo prehodno Titovo zastavo. Celjski športniki so ob izgubi tovariša Tita pripravili tudi več žalnih svečanosti.

T. VRABL

Zvonil je veliki zvon

»Vse vernike je globoko presunila vest o smrti predsednika Tita«, je izjavil celjski opat Friderik Kolšek.

»Vest smo oznanili v nedeljo zvečer med mašo. Ljudje so jokali in nadaljevali smo z molitvijo, med tem je bilo tudi zvonjenje z velikim zvonom, kot je predpisano ob smrti najpomembnejše osebnosti v državi.

Danes, v četrtek, na dan pogreba bomo zvonili v vseh cerkvah z velikim zvonom, v nedeljo pa bodo v vseh cerkvah v dopoldanskih urah maše za blagor domovine.

Sporočilo zdravniškega konzilija

LJUBLJANA, 4. maja (Tanjug) – Danes, 4. maja 1980, se je v zgodnjih popoldanskih urah še hudo poslabšalo splošno zdravstveno stanje Josipa Broza Tita. Navzlic vsem neogibnim medicinskim ukrepom so polagoma ugašale vse življenjske funkcije, tako da je predsednik Socialistične federativne republike Jugoslavije, predsednik Zveze komunistov Jugoslavije in vrhovni poveljnik oboroženih sil SFRJ maršal Jugoslavije Josip Broz Tito preminil ob 15.05.

Tovariš predsednik je vrsto let bolehal za sladkorno boleznijo. Kot njena posledica so se razvile hujše arteriosklerotične spremembe na krvnih žilah nog, živčno-mišične okvare nog z motnjami hoje in okvaro ledvic.

Prvi znaki motenega pretoka krvi skozi krvne žile na levi nogi so se pokazali ob koncu decembra leta 1979.

Ko se je navzlic intenzivnemu konservativnemu zdravljenju stanje slabšalo, je bila opravljena arteriografija leve noge, ki je pokazala, da sta zamašeni površinska arterija stegna in končni del golenske arterije.

Zaradi neugodnih možnosti za uspeh rekonstruktivnega operativnega posega je bilo sklenjeno, da se nadaljuje intenzivno konservativno zdravljenje. O tem so se posvetovali tudi z dvema znanima tujima strokovnjakoma.

Kljub intenzivnemu zdravljenju pa so se pokazali znaki gangrene. V tem položaju, ko je postajala neogibna amputacija noge, je bilo ob vsem soglasju s tovarišem predsednikom sklenjeno, da se poskusi rešiti ogrožena noga z operativnim posegom.

Sredi januarja l. 1980 je bila opravljena načrtovana operacija, katere neposredni rezultat je bil dober. Kmalu potem pa so nastale splošne komplikacije v krvnem obtoku, ki so tako skazile učinek operacije, da je bilo sedem dni pozneje s privolitvijo tovariša predsednika treba amputirati levo nogo.

Tovariš predsednik je obe operaciji zelo dobro prenesel. Neposredno po drugi operaciji se je začela rehabilitacija in tovariš predsednik je začel delno opravljati svoje predsedniške zadeve.

V nadaljnjem so ledvice povsem prenehale delovati, kar je bilo posledica že poprej omenjene ledvične okvare in infekcije. Ker se ledvična funkcija navkljub storjenim ukrepom ni obnovila, so bile uporabljene umetne ledvice (hemodializa), in sicer vsak dan.

V nadaljnjem poteku bolezni so nastajale številne komplikacije, ki so čedalje bolj oteževale zdravstveno stanje tovariša predsednika: sepsa, večkrat ponovljena pljučnica, motnje v zvezi s strjevanjem krvi in z občasnimi hudimi krvavitvami, zlasti v želodcu, črevesju in pljučih, naposled pa huda okvara jeter, ki sta jo spremljali močna zlatenica in koma.

Večkratne hude infekcije in dolgotrajna visoka temperatura so ob ledvični insuficienci, okvarjenih jetrih, srčni slabosti in motnjah v krvnem obtoku kljub vsem terapevtskim ukrepom progresivno izčrpale splošne moči predsednika, tako da so polagoma ugašale življenjske funkcije in je nastopila smrt.

Pri zdravljenju so ves čas sodelovali osebni zdravniki tovariša predsednika.

Prav tako so angažirali ali so se občasno posvetovali z večjim številom strokovnjakov različnih specializacij, med katerimi so bili stalni konzultanti: prof. dr. Ivo Obrez, prof. dr. Ludvik Ravnik, prof. dr. Saša Luzar, prof. dr. Janez Fettich, prof. dr. Vinko Kambič, doc. dr. Jože Drinovec, dr. Čedomir Krstić, dr. Jože Videnšek in dr. Rado Kveder.

Zdravniški konzilij:
Prof. dr. Bogdan Breclj
Dr. Mioljub Kičić
Dr. Miro Košak
Dr. Predrag Lalević
Dr. Stanislav Mahkota
Dr. Djordje Popović
Dr. Jovan Ristić
Osebni zdravniki:
Dr. Zvonimir Dittrich
Dr. Radosav Djordjević
Dr. Svetislav Čelikić
Dr. Damir Hranilović
Dr. Mladen Radmilović
Dr. Milomir Stanković

Sedemdnevno splošno ljudsko žalovanje

BEOGRAD, 4. maja (Tanjug) – Tik po seji predsedstva SFR Jugoslavije in predsedstva CK ZKJ je imel zvezni izvršni svet izredno sejo, na kateri je sprejel sklep o splošnem ljudskem žalovanju.

Zvezni izvršni svet izraža občutke žalosti in bolečine vseh narodov in narodnosti, delavskega razreda, delovnih ljudi in občanov Socialistične federativne republike Jugoslavije ob smrti tovariša Josipa Broza Tita, vodje in heroja našega narodnoosvobodilnega boja, socialistične revolucije in socialistične graditve, stratega vseh naših zmag, tako v vojni kot v miru, velikana boja za uresničitev zgodovinskih ciljev delavskega razreda, za svobodo in neodvisnost naše države, za enakopravnost in neomajno bratstvo-enotnost naših narodov in narodnosti, za socialistično samoupravljanje, za človekovo srečo in blaginjo, za humane odnose med ljudmi, graditelja politike in gibanja neuvrčenosti in neomajnega borca za mir na svetu in sprejema:

Sklep:

o sedemdnevem splošnem ljudskem žalovanju.

1. Ob smrti predsednika Socialistične federativne republike Jugoslavije, predsednika Zveze komunistov Jugoslavije in vrhovnega poveljnika oboroženih sil Socialistične federativne republike Jugoslavije, maršala Jugoslavije, tovariša Josipa Broza Tita, je razglašeno sedemdnevno splošno ljudsko žalovanje v dneh od 4. maja do 10. maja letos.

2. Med splošnim ljudskim žalovanjem bodo na vseh državnih in javnih poslopih razobesili zastave na pol droga.

3. V dneh splošnega ljudskega žalovanja so odpovedane vse javne manifestacije, kulturne, zabavne, športne in druge prireditve v državi.

Beograd, 4. maja 1980. leta

Celotno celjsko območje, kot vsi kraji v naši socialistični samoupravni domovini tesno strnjenih bratskih narodov, v teh dneh stoji vzravnano v globoki bolečini, ki ni obup, v zavesti o veliki izgubi in vendar ne izgubljeno. Ni vrtca, šole, delovne organizacije, krajevne skupnosti in vasi, kjer bi Titove slike ne obrobil črn žalni trak, kjer bi ljudje od najmlajših do najstarejših ne izpovedovali svoje prizadetosti in hkrati odločenosti, ostati zvesti dedič njegovega političnega, globoko humanega izročila.

Zadnje slovo od predsednika Tita

Ljubljana 5. maja – Ljubljana se je dostojno in slovesno poslovila od ljubljenega predsednika. Preozke so bile Subičeva in Titova ulica ter Trg Osvobodilne fronte, da bi na njih mogli vsi, ki so si želeli posloviti od državljana sveta, častnega občana vseh jugoslovanskih občin, najljubšega gosta, borca, revolucionarja, arhitekta nove Jugoslavije.

Pred Skupščino SR Slovenije so se od predsednika Tita poslovili najvišji predstavniki mesta Heroja in republike Slovenije ter vidni družbenopolitični delavci Jugoslavije. Med njimi so bili Stane Dolanc, Fadil Hoxha, Todor Kurtović, Mika Špiljak, Vlado Ščekić in drugi. Poslovilne besede Ljubljančanov je izrekel predsednik Skupščine mesta Ljubljane Marjan Rožič, ki je med drugim dejal: »Med nami si zadnje dni svojega življenja prestal dve operaciji, pa kljub vsej tvoji silni in neumorni volji ter izrednim naporom in znanju zdravnikov nismo mogli preprečiti najhujšega. Vseskozi smo bili s teboj. Ko si bil zadnje dni svojega bogatega življenja med nami, smo na delovnih mestih, v samoupravnih organih, povsod kjer bijemo boj za socializem, skrbneje in še bolj zvesto, zavzeto in odgovorno kot doslej, uresničevali tvoje prepričljive, vedno vspodbujajoče ideje, zamisli in nalo-

ge... Srca stiska neizmeren bol, besede odpovedujejo, ker ne morejo izraziti velike žalosti in vseh toplih ljudskih občutkov, ki jih preživljamo mi vsi in z nami ves svet socializma, neuvrčenosti in napredka, ki si mu pripadal in mu boš z vsem svojim umom in delom pripadal tudi v prihodnje.«

Žalna povorka je nato nemo krenila do ljubljanske železniške postaje, kjer so krsto s posmrtnimi ostanki tovariša Tita prenesli na plavi vlak. Ob progi praktično ni bilo koticke, kjer ne bi delovali ljudje in občani še zadnjič, kot mnogokrat poprej, spremljali poti plavega vlaka. Značilne slike iz vseh mest ob progi so se ponavljale, a ko je sivega in deževnega ponedeljka vlak vozil skozi mesta, so tisoči in tisoči Jugoslovancev pozdravljali svojega najljubšega gosta nemo, z žalostjo. Tokrat ni, kot vselej poprej, stal ob oknu, da bi nasmejan pomahal v pozdrav. Plavi vlak se je ustavil v Zagrebu, kjer so se od ljubega predsednika poslovili destitisoči prebivalci hrvaškega glavnega mesta. Ob 17. uri pa je pripeljal v Beograd, kjer so ga na glavni železniški postaji pričakali prebivalci glavnega mesta in ga pospremili na poti do poslopja skupščine SFRJ. Skozi Skupščino se je nato vse do danes pomikala neprekinjena kolona delov-

nih ljudi in občanov Jugoslavije, ki so izražali svojo nemo žalost. Ob krsti so se vseskozi menjavale častne straže predstavnikov vseh organov federacije, socialističnih republik in socialističnih avtonomnih pokrajin, organizacij združenega dela, v katerih je delal tovariš Tito, delegacij glavnih mest republik in pokrajin, organizacij zveze komunistov, rojstnega Kumrova in oboroženih sil Jugoslavije. Pred oder s posmrtnimi ostanki tovariša Tita so vence položili družba tovariša Tita, predsedstvo SFRJ, CKZKJ, Skupščina SFRJ, predsedstvo družbenopolitičnih organizacij, delegacije republik in avtonomnih pokrajin, oboroženih sil in delegacij iz tujine.

Danes, 8. maja 1980, ob 12 uri, se je začela zadnja pot tovariša Tita. Pogrebne svečanosti niso samo v Beogradu, so po vsej Jugoslaviji, po vseh krajih sveta, kjer so Tita poznali in cenili njegovo delo. Danes svet žaluje za človekom, ki mu je v dolgi in tudi težkih letih tega stoletja dal svoj neizbrisljiv pečat. Zadnja, najbolj za nas vse boleča pot, bo peljala iz pred zgradbe skupščine SFRJ po Ulici kneza Miloša in po Bulevarju Oktobrske revolucije mimo Muzeja 23. maj do mesta pokopa na Dečevu – v Ulički ulici pri številki 15.

Lazar Koliševski, predsednik predsedstva SFRJ

BEOGRAD, 4. maja (Tanjug) – Na podlagi 328. člena 6. odstavka Ustave SFRJ je predsedstvo Socialistične federativne republike Jugoslavije na seji 4. maja 1980 sprejelo

SKLEP

o prevzetju funkcije predsednika predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije.

1. S prenehanjem funkcije predsednika republike funkcijo predsednika predsedstva SFRJ v skladu z Ustavo SFRJ, prevzame Lazar Koliševski, dosedanji podpredsednik predsedstva SFRJ.

2. Ta sklep začne veljati takoj.